

II. РОЗДІЛ

ОЦІНКА
РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ
ПОПЕРЕДНЬОЇ
РЕГІОНАЛЬНОЇ
СТРАТЕГІЇ

Під час розробки Стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки враховано результати, досягнуті під час реалізації попередньої Стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 року (табл. 44).

Таблиця 44. Перелік і рівень досягнення індикаторів, які встановлені Харківській області у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року

Індикатор	2014 р.	2018 р.	Прогнозне значення індикатора на 2020 р. *	Стан досягнення індикатора
Валовий регіональний продукт (ВРП) у розрахунку на одну особу, грн	29972	69489 (в 2017 р.)	52450	Досягнуто
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу, дол. США	782,3	238,0	784	Не досягнуто
Експорт товарів у розрахунку на одну особу, дол. США	725	476,4	474	Досягнуто
Питома вага інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції, %	4,8	2,2 (2017 р.)	6,1	Не досягнуто
Енергоємність ВРП (т.у.п./1 тис USD по ПКС)	0,55	0,36 (2016 р.)	0,37)	Досягнуто
Енерговикомісткість ВРП, г/грн	2,01	0,65 (2016 р.)	1,28	Досягнуто
Локалізація в регіоні виробництва м'яса та молока від мінімальної норми споживання населення, %	41 (м'ясо) 52 (молоко)	61,4 (м'ясо) 63,6 (молоко) (2017 р.)	60	Досягнуто
Питома вага відновлюваних джерел енергії у валовому кінцевому обсязі споживання енергії в системах опалення та охолодження, у виробництві електроенергії та транспортному секторі, %	3,85	1,4 (2017 р.)	11	Не досягнуто
Питома вага утилізованих відходів у загальній кількості утворених, %	12,9	17,5	19,5	Не досягнуто
Кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення	91	80 (на 01.01.2018 р.)	87	Не досягнуто
Кількість середніх підприємств на 10 тис. наявного населення	4	4,2 (на 01.01.2018 р.)	8	Не досягнуто
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн	26098	60117,7 (попередні дані)	44499	Досягнуто
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	3144	7657	5302	Досягнуто
Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці, %	6,4	5,3	6,9	Досягнуто
Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення на 1 тис. наявного населення	16,4	14,21	2,9	Не досягнуто
Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей на 10 тис. наявного населення на кінець року	57,6	57,9	61,7	Не досягнуто
Рівень смертності на 1 тис. населення	14,4	15,9	13,6	Не досягнуто

Індикатор	2014 р.	2018 р.	Прогнозне значення індикатора на 2020 р.*	Стан досягнення індикатора
Середня тривалість життя, роки	72,14	71,4	+3 роки	Не досягнуто
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами в міській місцевості, %	68	72	70	Досягнуто
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами в сільській місцевості, %	40	40	45	Не досягнуто
Проникнення широкосмугового Інтернету (абонентів на 100 осіб)	6,62	51,8 (9 міс. 2018 р.)	25	Досягнуто
Питома вага випускників шкіл, які володіють двома іноземними мовами (підтверджується сертифікатами)	Не обрах.	Не обрах.	75	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови 160 балів і вище, відсотків до загальної кількості учнів, що проходили тестування з іноземної мови 27,1%, за 2018 р. - 5 позиція в Україні
Площа земель природно-заповідного фонду, тис. га	73,8	87,0	282,8	Не досягнуто
Питома вага площі заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці, %	2,3	2,8	9	Не досягнуто

*Перелік щорічних індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія в редакції Постанови КМУ від 20.12.2017 №1089

Моніторингові звіти за 2021 рік та 2022 рік про стан реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки підготовлено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (зі змінами), Методикою розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженою наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 (зі змінами), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 04 червня 2020 р. за № 494/34777.

Рішенням Харківської обласної ради від 02 липня 2022 року № 375-VIII затверджено моніторинговий звіт за 2021 рік про стан реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки. (<https://ts.lica.com.ua/77/1/381661/23175>). За 2021 рік реалізовувалося 140 проектів із загальною сумою вибраних коштів у звітному періоді 1 799 192,545 тис. грн. за 35 технічними завданнями, що становить 34,65 % від загальної кількості технічних завдань, включених до Плану заходів. У грошовому вигляді виконання орієнтовного обсягу фінансування на 2021 рік, передбаченого Планом заходів становило 60,63 %. У 2022 році реалізовувалися 110 проектів із загальною сумою вибраних коштів у звітному періоді 611 891,987 тис. грн. за 32 технічними завданнями, що становить 31,68%

від загальної кількості технічних завдань, включених до Плану заходів. У грошовому вигляді виконання орієнтовного обсягу фінансування на 2022 рік, передбаченого Планом заходів становить 16,45 %, із них: 84 проекти реалізовано та 26 проектів знаходяться на стадії реалізації (незавершених).

Моніторинговий звіт про виконання плану заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку Харківської області за 2023 рік було сформовано відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів». 2023 році реалізовувалися 181 проект за 32 технічними завданнями, що становить 35,16 % від загальної кількості технічних завдань, включених до Плану заходів.

Всього за період 2021-2023 роки здійснювалися заходи за 47 технічними завданнями, що становить 46,53 % від загальної кількості технічних завдань, включених до Плану заходів.

III. РОЗДІЛ

SWOT-
ФАКТОРИ
РОЗВИТКУ
І ВИЗНАЧЕННЯ
ВИКЛИКІВ, РИЗИКІВ
І ПОРІВНЯЛЬНИХ
ПЕРЕВАГ РЕГІОНУ

3.1. АНАЛІЗ СИЛЬНИХ І СЛАБКИХ СТОРІН, МОЖЛИВОСТЕЙ І ЗАГРОЗ РЕГІОНУ

На основі проведеного аналізу соціально-економічного розвитку Харківської області за 2014–2018 роки, з урахуванням експертних думок, було визначено основні сильні та слабкі сторони, можливості та загрози зовнішнього середовища. Проте, у зв'язку з впливом повномасштабного військового вторгнення в Україну, що призвело до суттєвих демографічних змін, окупації частини територій, руйнування інфраструктури та релокації бізнесу, виникла необхідність оновлення стратегії розвитку регіону.

Оновлений аналіз охоплює період 2021–2024 років та включає оцінку безпекової ситуації, потреб заінтересованих сторін та вигодонабувачів, а також враховує інтереси таких стейкхолдерів, як:

1. Місцеві мешканці – їх потреби і очікування стосуються безпеки, якості житлово-комунальних послуг (водопостачання, опалення, вивезення сміття), відновлення соціальної інфраструктури (шкіл, лікарень, дитячих садків), а також можливостей для працевлаштування. Для них важливо також забезпечення доступу до необхідних послуг на місцях, зокрема в умовах рецидивів бойових дій.

2. Органи місцевого самоврядування – потребують оцінки фінансових можливостей для підтримки місцевих програм, а також координації відновлення інфраструктури після військових дій. Враховані їхні стратегічні плани щодо розвитку територіальних громад, вдосконалення управлінських процесів та налагодження міжрегіональної співпраці для забезпечення сталого розвитку.

3. Бізнес-спільнота – важливим для цієї групи стейкхолдерів є відновлення економічної діяльності та підтримка підприємств у період після війни. Це включає створення сприятливих умов для інвестицій, полегшення податкового навантаження, доступ до кредитування, а також відновлення логістичних ланцюгів і забезпечення стабільності енергопостачання.

4. Освітні установи – їхні інтереси стосуються відновлення навчального процесу, модернізації навчальних закладів, забезпечення безпечного середовища для учнів і студентів. Важливими є також інновації у системі освіти та розвиток нових освітніх програм, що відповідають потребам регіону в контексті поствоєнного відновлення.

5. Медичні заклади – потребують реконструкції інфраструктури, оновлення обладнання, а також забезпечення кадрів для надання медичних послуг на належному рівні. Враховано необхідність зміцнення спроможності медичних установ на рівні територіальних громад, зокрема для боротьби з епідеміями та надання першої медичної допомоги в кризових ситуаціях.

6. Громадські організації – вони активно взаємодіють із місцевими громадами та органами влади в процесах гуманітарної допомоги, підтримки постраждалих від війни та в питаннях екології. Враховані їхні ініціативи у сфері волонтерства, відновлення соціальних зв'язків, а також у сприянні гендерній рівності та розвитку інклюзивних громад.

7. Міжнародні партнери і донори – для них важливими є механізми фінансування відновлення регіону, підтримка міжнародних проектів з реконструкції інфраструктури, економічної стабілізації та розвитку сталих екосистем. Враховано потенційне залучення міжнародних грантів та кредитів, а також партнерство з міжнародними організаціями для відновлення соціальних і економічних процесів в області.

8. Важливим аспектом оновленого аналізу є також гендерний вплив, розвиток тери-

торіальних громад, функціональні типи територій та стратегії розвитку громад. Крім того, було здійснено аналіз зовнішніх та внутрішніх викликів, які чинять вплив на регіональний розвиток. Враховуючи результати аналізу за 2014–2018 роки та оновленого аналізу за 2021–2024 роки, визначено актуальні сильні й слабкі сторони, можливості і загрози зовнішнього середовища, які можуть вплинути на подальший розвиток регіону (табл. 45).

Таблиця 45. SWOT-фактори розвитку Харківської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Природно-ресурсний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Помірно континентальний клімат – сприятливий для сільського господарства. ✓ Рівнинний рельєф території, що забезпечує зручні умови для сільськогосподарських робіт і розвитку інфраструктури. ✓ Значні земельні ресурси, переважно чорноземи, що є одними з найродючіших ґрунтів у світі. ✓ Достатня наявність покладів природного газу – Шебелинське родовище, яке забезпечує понад 37% видобутку газу в Україні. ✓ Найбільше родовище бурого вугілля в Європі – важливий ресурс для енергетичної та промислової галузей. ✓ Великий потенціал для майбутнього видобутку природних ресурсів (наприклад, газу на глибоких горизонтах). ✓ Розвинена сировинна база для будівельних матеріалів – це сприяє розвитку будівельного сектору. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Периферійність місцезнаходження – через військові дії Харківська область стала віддаленою від основних економічних центрів і ринків, що ускладнює ефективне використання природних ресурсів і знижує інвестиційну привабливість. ✓ Недостатня забезпеченість якісною питною водою – забруднення водних ресурсів, зокрема річок і водосховищ, потребує термінового вирішення для забезпечення потреб населення і сільського господарства. ✓ Низька лісистість території – обмежує можливості для лісозаготівлі, створення лісових екосистем і боротьби з ерозією ґрунтів. ✓ Високий рівень розораності земель – сприяє ерозії ґрунтів і зниженню їх родючості, особливо за умов інтенсивного землеробства. ✓ Зниження родючості ґрунтів – інтенсивне використання хімікатів і відсутність сівозміни погіршують стан ґрунтів і знижують їх продуктивність. ✓ Забруднення водних ресурсів через військові дії – значне забруднення річок і водосховищ, спричинене бойовими діями, знижує якість води і створює екологічні ризики. ✓ Пошкодження мінерально-сировинної бази – руйнування інфраструктури і родовищ через бойові дії ускладнює видобуток корисних копалин. ✓ Необхідність розмінування територій – значні площі сільськогосподарських угідь і лісів потребують розмінування, що уповільнює відновлення та використання природних ресурсів.
2. Економічний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Потужний промисловий сектор – багатогалузева структура, що включає машинобудування, хімічну промисловість, металообробку та інші ключові галузі, які забезпечують основу для економічного розвитку. ✓ Розвинена логістика – наявність логістичних центрів і найбільшого у Східній Європі промислово-речового ринку сприяє розвитку торгівлі та транзитних перевезень. ✓ Галузь інформаційних технологій і креативні індустрії – високий розвиток інформаційних технологій, а також інші галузі креативної індустрії, що забезпечують додану вартість і розвиток інновацій. ✓ Продуктова диверсифікація експорту – область має високий рівень диверсифікації експорту, зокрема в аграрному секторі, що забезпечує продовольчу безпеку регіону навіть у складних умовах війни. ✓ Спеціалізація на продовольчому виробництві – Харківська область продовжує спеціалізуватися на виробництві олії, зернових, молочних продуктів та ковбас, що забезпечує стабільність аграрного сектору. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Фізичний та моральний знос виробничих фондів – високий рівень зносу виробничих потужностей, що знижує ефективність промислового виробництва та ускладнює відновлення після бойових дій. ✓ Низька експортна орієнтованість економіки – незважаючи на наявність розвинутих галузей, економіка області не має достатньо високої експортної орієнтованості, що обмежує можливості для міжнародної торгівлі. ✓ Недостатній розвиток малого та середнього бізнесу в матеріальному виробництві – слабкий розвиток сектору малого та середнього бізнесу у сфері матеріального виробництва, що обмежує інноваційні можливості та ефективність економіки. ✓ Проблеми з великими державними підприємствами – наявність збиткових або непрацюючих великих державних підприємств, які створюють додаткове навантаження на економіку та інфраструктуру. ✓ Нерівномірний розвиток регіону – існують територіальні диспропорції в розвитку промисловості та сільського господарства, що може призвести до соціальної нерівності і знижує загальний економічний потенціал.

Сильні сторони	Слабкі сторони
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Втрата виробничих потужностей через військові дії – значні збитки через пошкодження підприємств та інфраструктури внаслідок війни, зокрема аграрного сектору (втрата більше 50% продукції тваринництва, пошкодження 27% господарств). ✓ Високі витрати на енергоносії та брак кваліфікованих кадрів – бізнес стикається з високими енергетичними витратами і дефіцитом кваліфікованих кадрів, що знижує ефективність виробництва і стримує розвиток галузей. ✓ Зниження зовнішньої торгівлі – зовнішньоторговельний обіг скоротився удвічі через війну, зокрема в категоріях харчових продуктів, машин та обладнання, металів. Це обмежує можливості для економічного зростання і диверсифікації ринків. ✓ Витрати на відновлення після війни – за попередніми розрахунками, збитки від пошкоджених сільськогосподарських угідь та підприємств складають близько 7,4 млн дол. США, що знижує загальну економічну активність регіону.
3. Науково-технічний та інноваційний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розвинена освітня сфера – Харків є одним з найбільших студентських центрів Європи, що забезпечує потік висококваліфікованих кадрів. ✓ Високий науковий потенціал – велика кількість наукових установ та університетів, зокрема три харківських університети (ХНУ імені Каразіна, НТУ «ХПІ», ХНУРЕ) входять до міжнародного рейтингу QS World University Rankings: Sustainability 2024. ✓ Лідерство в наукових податкових надходженнях – Харківська область займає перше місце в Україні за часткою податкових надходжень від наукової діяльності (32% у 2023 році). ✓ Другий науковий потенціал в Україні – Харків має другий за величиною науковий і науково-технічний потенціал в Україні після Києва, що створює умови для інноваційного розвитку. Регіон має потужний потенціал в IT-сфері та наукових дослідженнях, що підтверджується ініціативами на кшталт Kharkiv IT Research. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Низька інноваційна активність підприємств – відсутність значної кількості підприємств, що активно впроваджують інновації, обмежує розвиток високотехнологічного виробництва. ✓ Відсутність ефективної координації між наукою, бізнесом і освітою – недостатня взаємодія між цими секторами не сприяє розвитку інноваційних проектів і технологій. ✓ Нерозвинута інноваційна інфраструктура – відсутність достатньо розвинутої інноваційної інфраструктури (наприклад, технопарків і інкубаторів для стартапів) ускладнює комерціалізацію наукових розробок. ✓ Збитки від війни – пошкодження матеріально-технічної бази 22-х закладів вищої освіти та 35-ти закладів фахової передвищої освіти, а також зниження наукового потенціалу через виїзд значної частини науковців за кордон або в інші регіони України.
4. Інвестиційний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Наявність вільних виробничих площ – наявність незайнятих площ для розвитку нових підприємств створює можливості для залучення інвестицій у різні галузі економіки. ✓ Залучення прямих іноземних інвестицій – станом на 31 грудня 2022 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій у Харківську область склав 634,6 млн дол. США, з яких 45,7% надходять з країн ЄС. ✓ Диверсифікація інвестицій за галузями – значна концентрація інвестицій у промисловості, торгівлі, операціях з нерухомим майном та інформаційних технологіях створює передумови для економічної диверсифікації та підтримки зайнятості в ключових галузях. ✓ Механізми залучення інвестицій – ефективна робота через механізми МТД (міжнародної технічної допомоги) та грантових проектів дає можливість залучати кошти для відновлення інфраструктури та розвитку регіону. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Низький рівень інвестицій в регіональну економіку – незважаючи на наявність інвестиційних можливостей, загальний рівень інвестицій у регіон залишається низьким, що обмежує темпи економічного розвитку. ✓ Відсутність якісно підготовлених інвестиційних проектів – відсутність розроблених, ефективно підготовлених інвестиційних проектів ускладнює залучення інвесторів, особливо у високотехнологічні та інноваційні галузі. ✓ Нерозвинута інвестиційна інфраструктура – недостатній розвиток інфраструктури для залучення і підтримки інвестицій (технопарки, індустріальні зони, бізнес-інкубатори) знижує привабливість регіону для зовнішніх і внутрішніх інвесторів. ✓ Військові дії як основний зовнішній виклик – воєнна агресія Росії суттєво знижує інвестиційну привабливість Харківської області, створюючи ризики для інвесторів через пошкодження інфраструктури, втрату виробничих потужностей і ускладнення логістичних зв'язків.
5. Людський і трудовий потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Велика чисельність населення – Харківська область є одним з найбільших регіонів України за кількістю населення, що забезпечує значний трудовий ресурс. ✓ Високий рівень освіти – регіон має найбільшу серед інших областей України питому вагу населення з вищою освітою, що сприяє високій кваліфікації робочої сили. ✓ Зростання трудового потенціалу завдяки внутрішньо переміщеним особам – притік внутрішньо переміщених осіб (ВПО) збільшує чисельність працездатного населення, що підтримує трудовий ринок. ✓ Високий рівень урбанізації – значна частина населення зосереджена в міських агломераціях, що сприяє розвитку економіки і робочих місць у міських районах. ✓ Збереження працездатного контингенту – незважаючи на міграційний відтік, регіон зберігає значну 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Скорочення чисельності та старіння населення – депопуляція регіону через перевищення смертності над народжуваністю, міграційний відтік молодого населення і зростання частки осіб похилого віку. ✓ Вплив окупації та військових дій на трудовий потенціал – через бойові дії та окупацію частини територій області значна кількість людей була змушена покинути регіон. Це призвело до зменшення працездатного контингенту і високого навантаження на безпечні райони. ✓ Міграція кадрів через бойові дії – через військову агресію значна кількість висококваліфікованих кадрів була змушена залишити регіон, мігруючи до західних областей України або за кордон, що знижує наявність кваліфікованої робочої сили. ✓ Обмежені можливості працевлаштування в сільській місцевості – відсутність достатньої кількості робочих місць у сільських районах спричиняє трудову міграцію з цих територій до міських агломерацій. ✓ Скорочення вакансій через економічні труднощі – на

частину працездатного населення, що сприяє відновленню ринку праці навіть в умовах війни.

✓ **Друге місце за кількістю працевлаштованого населення в Україні** – Харківська область демонструє поступове відновлення ринку праці та високий рівень зайнятості.

2024 рік кількість вакансій у регіоні знизилась до 39% від довоєнного рівня, що свідчить про суттєве скорочення пропозицій на ринку праці через війну та втрату економічно активного населення через міграцію.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>✓ Високий рівень кваліфікації та професіоналізму трудових ресурсів - Харків має значний трудовий потенціал у таких галузях, як ІТ, цифрові технології та інженерія, що забезпечує високий рівень кваліфікації серед місцевих фахівців. Це створює можливості для активної участі міста у глобальних ринках праці, особливо в секторах, що вимагають високої експертизи, таких як програмування, розробка програмного забезпечення, цифровий маркетинг та дизайн.</p>	<p>✓ Не повною мірою забезпечується гендерна рівність – хоча жінки мають рівні права, війна та соціально-економічні труднощі можуть створювати бар'єри для їх повноцінної участі в трудовій діяльності. Особливо це стосується жінок, які після війни повинні поєднувати роботу та догляд за дітьми або літніми родичами, що може обмежувати їх можливості для розвитку кар'єри та рівного доступу до економічних можливостей.</p> <p>✓ Низька інтеграція фрілансерів у формальну економіку - велика частина доходів місцевих фрілансерів не проходить через національні податкові та економічні системи, що знижує ефективність державного регулювання цього сектора. Багато фрілансерів працюють неофіційно, не реєструючи свої доходи, що обмежує можливості для місцевих бюджетів і регіонального розвитку, а також спричиняє проблеми з оподаткуванням та соціальними гарантіями для фахівців.</p>
6. Стан навколишнього природного середовища	
<p>✓ Зменшення обсягів викидів від стаціонарних джерел – зниження обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферу від стаціонарних джерел, що може свідчити про покращення екологічної ситуації в регіоні.</p> <p>✓ Потенціал для повторного використання відходів – велика кількість відходів, утворених внаслідок руйнувань, має потенціал для повторного використання в будівництві або переробки при належному сортуванні.</p> <p>✓ Наявність природних ресурсів – Харківська область має значні земельні ресурси, які можуть бути використані для відновлення природного середовища після бойових дій, а також для відновлення екологічної рівноваги.</p>	<p>✓ Збільшення обсягів викидів від пересувних джерел – через бойові дії та необхідність використання альтернативних джерел енергії (тверде паливо, дизельгенератори тощо) відбулося збільшення викидів забруднюючих речовин, що погіршує якість атмосферного повітря.</p> <p>✓ Забрудненість твердими побутовими відходами – відсутність сучасних сміттєпереробних підприємств та високий рівень забруднення твердими побутовими відходами вимагають термінового вирішення для зменшення екологічного навантаження на регіон.</p> <p>✓ Шкода від збройної агресії – фактичні збитки, завдані навколишньому природному середовищу через військові дії, на 01.09.2024 оцінюються в 483,535 млрд грн. Включають пошкодження екосистем, забруднення водних ресурсів, знищення природних територій.</p> <p>✓ Пошкодження водних ресурсів – вплив бойових дій на водні об'єкти, зокрема на забруднення водойм боєприпасами, військовою технікою та пально-мастильними матеріалами, що призводить до забруднення 47% водосховищ області.</p> <p>✓ Осушення водосховища на Осколі – масштабне осушення водосховища на Осколі в квітні 2022 року, яке спричинило вивільнення понад 355 млн м³ води, що негативно позначилося на довкіллі і вплинуло на місцеві екосистеми.</p> <p>✓ Пошкодження екологічної інфраструктури – знищено або пошкоджено 17 очисних споруд, що потребують відновлення для забезпечення належної очистки водних ресурсів і відновлення нормальних умов для життя населення.</p> <p>✓ Незначні площі природно-заповідних територій – Харківська область має обмежену кількість природно-заповідних територій, що зменшує можливості для збереження біорізноманіття та екологічної стабільності.</p>
7. Транспортна інфраструктура	
<p>✓ Головний вузловий центр залізничного сполучення Східної України – Харків є ключовим вузлом залізничного транспорту в Україні, що забезпечує високий рівень транспортної доступності для перевезень товарів і пасажирів.</p> <p>✓ Наявність метрополітену в м. Харкові – наявність метрополітену у Харкові покращує міське транспортне сполучення, знижує навантаження на інші види транспорту та сприяє розвитку міської інфраструктури.</p> <p>✓ Міжнародний аеропорт – новий міжнародний аеропорт у Харкові забезпечує регіону важливі зв'язки з іншими країнами і є важливим елементом транспортної інфраструктури, сприяючи розвитку туризму та бізнесу.</p> <p>✓ Висока забезпеченість мобільним зв'язком – наявність стабільного мобільного зв'язку покращує комунікацію та координацію транспорту, особливо в умовах воєнного стану.</p>	<p>✓ Значне зменшення обсягів залізничних перевезень – анексія Криму та бойові дії в Донецькій, Луганській, Сумській та Харківській областях призвели до зменшення залізничних перевезень, що негативно позначається на логістичних зв'язках регіону.</p> <p>✓ Зношеність доріг та мостів – значний рівень зношеності доріг обласного і районного значень, а також мостів та шляхопроводів, що потребує капітального ремонту і реконструкції.</p> <p>✓ Великі збитки від війни для транспортної інфраструктури – за оцінкою Київської школи економіки, прями грошові збитки інфраструктури Харківської області становлять: 15% для залізничної інфраструктури, 22% для доріг та 12% для мостів. Це найбільші втрати серед підконтрольних регіонів України.</p> <p>✓ Руйнування дорожньої інфраструктури через бойові дії – станом на 1.11.2024 зруйновано 1568,4 км автодоріг місцевого значення, зокрема 30 мостів (28 зруйновано повністю). Потребує значної реконструкції більша частина пошкоджених</p>

<p>✓ Високий індекс якості транспортної інфраструктури – загальний індекс якості транспортної інфраструктури в Харкові становить 4,0 з 5, що є одним із найкращих результатів серед міст України, свідчить про стабільну роботу транспортної системи навіть під час війни.</p>	<p>доріг.</p> <p>✓ Наростання техногенних ризиків – зношеність систем життєзабезпечення, таких як водопостачання та енергетичні мережі, підвищує ризик техногенних аварій, що може серйозно вплинути на транспортну інфраструктуру.</p> <p>✓ Відсутність стабільного інтернету в окремих районах – нестабільний інтернет в деяких районах області ускладнює координацію і управління транспортними процесами, зокрема в умовах воєнного часу.</p>
---	---

Сильні сторони	Слабкі сторони
8. Житлово-комунальне господарство	
<p>✓ Розвинута централізована інфраструктура електро-, газо-, водо-, теплопостачання – наявність добре розвиненої централізованої інфраструктури забезпечує стабільне постачання комунальних послуг, навіть у складних умовах.</p> <p>✓ Лідерство в програмі «ЄВідновлення» – Харківщина є лідером за кількістю сформованих сертифікатів на компенсацію за знищене майно, що дозволяє компенсувати понад 5 млрд грн за зруйноване житло.</p> <p>✓ Реалізація енергоефективних заходів – попри воєнний стан, триває впровадження заходів з енергозбереження та енергоефективності, зокрема через встановлення сонячних панелей суб'єктами господарювання.</p> <p>✓ Високий рівень задоволеності послугами ЖКГ – за результатами опитувань, в Харкові високі оцінки за газопостачання (4,3 з 5), що свідчить про ефективну роботу цієї сфери.</p> <p>✓ Високий рівень доступу до питної води – 99,4% населених пунктів та 99,9% населення мають цілодобове водопостачання, що забезпечує доступ до якісної питної води.</p> <p>✓ Висока якість послуг зі збору сміття – за 2024 рік Харків отримав високий індекс якості послуг зі збору сміття (4,3 з 5), що є одним із найкращих показників серед великих міст України.</p>	<p>✓ Високий фізичний знос комунальної інфраструктури – значний знос очисних і каналізаційних споруд, а також мереж централізованого тепло- та водопостачання потребує негайної реконструкції та модернізації.</p> <p>✓ Фізичний та моральний знос житлового фонду – високий рівень зносу житлових будинків (як багатопверхівок, так і приватних будинків) негативно впливає на якість житлових умов та потребує значних інвестицій для відновлення.</p> <p>✓ Низька якість та висока вартість ЖКП – незадовільна якість і висока вартість житлово-комунальних послуг, що створює фінансові труднощі для населення і підвищує соціальну напругу.</p> <p>✓ Енергетичні втрати в комунальній сфері – висока питома вага енергетичних втрат при споживанні житлово-комунальних послуг, що збільшує витрати на енергію і знижує ефективність постачання.</p> <p>✓ Значні збитки від війни – через збройну агресію Харківська область зазнала найбільших втрат серед регіонів України: зруйновано понад 44 500 об'єктів, зокрема 6340 багатопверхівок та майже 20 000 приватних будинків.</p> <p>✓ Знищення енергетичної інфраструктури – внаслідок військових дій зруйновано понад 700 об'єктів енергетики та 8 000 км ліній електропередачі, що призвело до втрати генерації електричної енергії та припинення постачання теплової енергії від ТЕЦ та ТЕС.</p> <p>✓ Недостатній рівень розрахунків за послуги – незадовільний рівень оплат з боку населення за житлово-комунальні послуги, що знижує фінансову стійкість комунальних підприємств і ускладнює їхнє функціонування.</p> <p>✓ Зменшення кількості споживачів – внаслідок міграції та зниження кількості населення регіону зменшується кількість споживачів комунальних послуг, що негативно позначається на фінансових потоках підприємств.</p>
9. Громадянське суспільство	
<p>✓ Наявність великої кількості громадських організацій – Харківська область має розвинене громадянське суспільство, представлене численними громадськими організаціями, що активно займаються соціальними, культурними та правозахисними питаннями.</p> <p>✓ Програма національно-патріотичного виховання – реалізація програми національно-патріотичного виховання на 2024-2028 роки спрямована на формування національної ідентичності, патріотичного світогляду та громадянської свідомості у молоді.</p> <p>✓ Активна підтримка національних традицій – програми з популяризації державної мови, підтримки сімейних традицій і розвитку фізичної підготовки молоді сприяють консолідації суспільства в умовах війни.</p> <p>✓ Вшанування пам'яті загиблих захисників – активна робота над проєктами, спрямованими на вшанування пам'яті загиблих українських захисників, що підтримує моральний дух і є важливим елементом національної єдності.</p> <p>✓ Готовність населення до боротьби за незалежність – 73,4% опитаних вважають збереження цілісності і незалежності України головним пріоритетом, що свідчить про високу патріотичну свідомість, єдність та незламність населення.</p> <p>✓ Підтримка гендерної рівності – активно впроваджуються заходи за резолюцією ООН 1325, спрямовані на забезпечення гендерної рівності та безпеки жінок у регіоні, що включає діяльність Координаційної ради та рекомендації для органів місцевого самоврядування.</p>	<p>✓ Недостатня активність у співпраці з владою – громадські організації недостатньо активно співпрацюють з органами влади у вирішенні нагальних соціальних і економічних проблем, що може знижувати ефективність реалізації громадських ініціатив.</p>

Сильні сторони	Слабкі сторони
10. Державне управління	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Електронна система публічних закупівель ProZorro – використання ProZorro сприяє прозорості публічних закупівель і забезпечує ефективне використання бюджетних коштів. ✓ Єдине вікно та ЦНАП – Харківська область має розвинену мережу центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), які забезпечують доступність та зручність отримання адміністративних послуг для громадян. 95% ЦНАП надають сервіси для ветеранів війни та їхніх сімей. ✓ Інтерактивна мапа для доступу до соціальних послуг – створення інтерактивної мапи на сайті Харківської обласної військової адміністрації сприяє кращому доступу населення територіальних громад до соціальних послуг. ✓ Центри життєстійкості – значну роль у забезпеченні психосоціальної підтримки громадян та доступності соціальних послуг відіграють Центри життєстійкості, що створюються в громадах області. ✓ Інноваційні технології для оптимізації обслуговування – впровадження електронних систем, таких як «Вулик», «Прозорий офіс», «е-ЦНАП Cloud», а також автоматизовані системи для керування чергою, значно підвищують ефективність надання адміністративних послуг. ✓ Мобільні та кейс-офіси для обслуговування людей з обмеженими можливостями – послуга "Мобільний офіс" в 13 ЦНАП дозволяє обслуговувати людей похилого віку та з обмеженими можливостями пересування, що значно підвищує доступність адміністративних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Недостатня ефективність підготовки працівників органів влади – система підготовки працівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування потребує вдосконалення для підвищення ефективності управлінської діяльності. ✓ Не повною мірою впроваджена система електронного врядування – хоча в області впроваджено ряд електронних систем для надання послуг, 22% ЦНАП не використовують жодної інформаційної системи, що обмежує ефективність і інтеграцію адміністративних послуг. ✓ Необхідність залучення цифрових інструментів – для повної оптимізації роботи ЦНАП і створення єдиної регіональної системи надання адміністративних послуг потрібно залучити більше цифрових інструментів і систем автоматизації.
11. Просторовий розвиток	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Наявність схеми планування регіону – наявність схеми планування регіону забезпечує основи для розвитку території та раціонального використання ресурсів. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Недостатня розробленість містобудівної документації місцевого рівня – на місцевому рівні недостатньо розроблена містобудівна документація, що ускладнює ефективне планування розвитку на рівні територіальних громад. ✓ Моноцентрична просторова організація міста та області – виражена моноцентричність розвитку з концентрацією ресурсів та можливостей у місті Харкові. ✓ Розрив між обласним центром і іншими адміністративно-територіальними одиницями у соціально-економічному розвитку – існує значний розрив у соціально-економічному розвитку між Харковом та іншими адміністративно-територіальними одиницями області.
12. Соціально-культурна сфера	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Розвинута соціальна інфраструктура – наявність мережі з 192 комунальних закладів охорони здоров'я та понад 37 тисяч медичних працівників забезпечує адаптацію системи до екстремальних умов. ✓ Розвинута спортивно-оздоровча інфраструктура – підтримка спортивно-оздоровчих закладів сприяє здоровому способу життя мешканців регіону. ✓ Лідерство у доступності міського середовища – Харків є лідером в Україні за рівнем доступності міського середовища для людей з особливими потребами. ✓ Широка мережа культурних закладів національного рівня – область має розвинену мережу культурних закладів, що сприяє підтримці культурної спадщини та розвитку мистецтва. ✓ Високий рівень задоволеності медичними послугами – індекс якості медичних послуг у Харкові становить 3,4 з 5, що є одним із найвищих показників серед обласних центрів України. ✓ Інноваційні соціальні сервіси – створення інтерактивної мапи соціальних послуг, застосування «Соціальні послуги Харківщини» та Центрів життєстійкості підвищує доступність соціального захисту. ✓ Відновлювальні роботи в умовах війни – створення підземних шкіл, розбудова захисної інфраструктури, що забезпечує безпеку і продовження навчального процесу. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Недостатнє задоволення потреб вразливих соціальних груп – недостатня інфраструктура для підтримки осіб похилого віку, внутрішньо переміщених осіб, а також людей з обмеженими можливостями. ✓ Застаріла матеріально-технічна база медичних установ – фізичний знос об'єктів охорони здоров'я знижує якість медичних послуг. ✓ Руйнування об'єктів інфраструктури – зруйновано або пошкоджено 347 об'єктів охорони здоров'я, 383 заклади культури, 46 ЗЗСО (шкіл), 19 дошкільних закладів та 209 пам'яток культурної спадщини. ✓ Недостатня розвиненість ринку соціальних послуг – обмеженість ресурсів і недостатня пропозиція соціальних послуг для населення. ✓ Руйнування культурно-мистецької інфраструктури – постраждало 35 культових споруд, обмежені можливості проведення культурно-масових заходів, необхідність збереження культурної спадщини в умовах війни. ✓ Відтік кадрів – відтік кваліфікованого медичного персоналу, тренерів та працівників культури через війну. ✓ Дефіцит об'єктів інфраструктури у містах і сільській місцевості – недостатня кількість соціально-культурних, спортивних та ділових закладів у регіоні. ✓ Вищий за середній рівень захворюваності – демографічні проблеми та обмежений доступ до якісних медичних послуг ускладнюють ситуацію зі здоров'ям населення.

Можливості	Загрози
1. Політичні фактори	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Політична підтримка ЄС та інших країн світу – наявність міжнародної підтримки для відновлення регіону та інтеграції в європейські структури. ✓ Проведення державної політики щодо залучення інвестицій – підтримка внутрішніх та зовнішніх інвесторів допоможе відновити економіку регіону та створити нові робочі місця. ✓ Розвиток е-урядування – покращення доступу громадян до послуг через електронні платформи та відкритість влади підвищить ефективність державного управління та прозорість. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Корупція – корупція в органах влади може призвести до неефективного та непрозорого використання бюджетних коштів, що перешкоджає сталому розвитку регіону. ✓ Популізм управлінців – популістські рішення, що не відповідають реальним потребам економіки, можуть затримати необхідні реформи та підірвати довіру громадян. ✓ Вплив геополітичної нестабільності – триваюче військове вторгнення та політична напруга на сході України можуть призвести до нових обмежень на політичну й економічну діяльність у регіоні, ускладнити інтеграцію в міжнародні структури та погіршити ситуацію на міжнародних ринках. ✓ Можливі зміни у зовнішньополітичній підтримці – невизначеність щодо підтримки з боку міжнародних партнерів (особливо ЄС та США) може призвести до зниження зовнішньої фінансової підтримки, що обмежить доступ до інвестицій та економічних ресурсів.
2. Економічні фактори	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Поглиблення співпраці з ЄС – інтеграція до європейських ринків через Угоду про Асоціацію дозволить покращити бізнес-клімат та залучити інвестиції. ✓ Зростання попиту на харчові продукти – зростання світового попиту на аграрну продукцію відкриває нові експортні можливості для Харківської області. ✓ Підтримка малого та середнього бізнесу – державна підтримка малого та середнього бізнесу сприятиме розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць. ✓ Інтеграція підприємств у глобальні ланцюги доданої вартості – вихід на нові ринки та інтеграція у глобальні виробничі ланцюги дозволить покращити економічну ситуацію. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Низька купівельна спроможність населення – значне зменшення купівельної спроможності внаслідок інфляції та падіння доходів негативно впливає на економічну активність. ✓ Незадекларована праця та її вплив на економіку – наявність значної частини робочої сили в тіньовій економіці призводить до зниження податкових надходжень і соціальних виплат, а також до погіршення рівня життя населення ✓ Дефіцит зовнішнього фінансування – зменшення доступу до міжнародних ринків капіталу та зниження іноземного інвестування може загальмувати економічне відновлення. ✓ Посилення міжнародної конкуренції на ринку традиційного експорту – зростання конкуренції на зовнішніх ринках може обмежити експортні можливості. ✓ Нові глобальні кризи – будь-яка нова хвиля економічної кризи може погіршити ситуацію в регіоні, зменшивши можливості для економічного зростання. ✓ Зростання інфляції та девальваційні процеси – прискорення інфляції та зниження вартості національної валюти можуть знизити реальні доходи населення та посилити економічні труднощі. ✓ Пошкодження інфраструктури через війну – руйнування житлових, промислових і соціальних об'єктів створює суттєві фінансові труднощі для відновлення регіонального розвитку. ✓ Нестабільність у логістичних ланцюгах – продовження бойових дій може призвести до нових логістичних проблем, зокрема через знищення транспортної інфраструктури та порушення постачання ресурсів і товарів, що вплине на економічну активність. ✓ Гуманітарна криза та економічні втрати – війна призводить до великих економічних втрат, включаючи знищення виробничих потужностей, промислових об'єктів, житлових будинків, що затримує процес відновлення. ✓ Низька цифрова зрілість підприємств і громад – обмежує здатність впроваджувати сучасні технології, адаптуватися до нових вимог економіки та знижує конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках. ✓ Високі витрати на цифрову інфраструктуру та дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері цифрових технологій – ускладнюють впровадження інноваційних рішень у підприємствах малого та середнього бізнесу, що може сповільнити процеси цифровізації в регіоні.
3. Соціальні фактори	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Географічна мобільність і трудова міграція – внутрішня міграція може стимулювати економічний розвиток безпечних територій, сприяючи демографічному зростанню в таких громадах, як Краснокутська та Валківська. ✓ Підтримка неперервної освіти та навчання протягом життя – підтримка освіти в усіх формах дозволить підготувати кваліфіковані кадри для відновлення регіону та підвищення конкурентоспроможності. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Збільшення соціальної напруги через внутрішню переміщених осіб (ВПО) – наявність великої кількості ВПО може посилити соціальну напругу, створити конкуренцію за ресурси, житло та робочі місця, що може призвести до проблем з інтеграцією новоприбулих у місцеві громади. ✓ Нерівномірне відновлення соціальних послуг – не всі громади мають однакові можливості для відновлення соціальних послуг, що може призвести до збільшення нерівності між різними частинами регіону. ✓ Психосоціальні наслідки війни – зростаючий рівень стресу, тривожних розладів, депресії серед населення через бойові дії, втрату близьких і руйнування інфраструктури. Це може призвести

	дії, втрату близьких і руйнування інфраструктури. Це може призвести до погіршення здоров'я населення і соціальної дезінтеграції.
Можливості	Загрози
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Зростання соціального розшарування – соціальна нерівність, погіршення умов життя в деяких регіонах можуть призвести до соціальної напруги і протестів. ✓ Міграційні процеси – постійна зміна місця проживання через бойові дії та невизначеність у розвитку ситуації призводить до демографічних змін, соціальної дезінтеграції та зростання кількості вразливих груп. Погіршення соціального клімату – зростання рівня розлучень, депопуляція і високий рівень смертності серед населення створюють соціальні та психологічні проблеми.
4. Технологічні фактори	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Перехід до "Індустрії 4.0" – розвиток нових технологій, автоматизація та цифровізація виробництва можуть сприяти підвищенню продуктивності та розвитку високотехнологічних підприємств. ✓ Послідовна політика енергоефективності – зростаюча увага до енергоефективності та відновлювальних джерел енергії дозволить скоротити енергетичні витрати і сприяти сталому розвитку. ✓ Інтеграція у європейський науковий простір – активна інтеграція Харківських наукових установ у європейський науковий простір створює умови для розвитку інноваційних технологій, залучення міжнародних наукових партнерів і підвищення конкурентоспроможності регіону на міжнародному рівні; європейські практики та норми гендерної рівності можуть стати основою для розвитку політик, що забезпечують рівні права та можливості для жінок і вразливих груп. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Зниження рівня технологічних інвестицій – війна та політична нестабільність можуть призвести до зниження інвестицій у технологічні стартапи, інноваційні компанії та інфраструктуру, що знижує технологічну конкурентоспроможність регіону. ✓ Зупинка наукових досліджень і інновацій – бойові дії можуть призвести до тимчасового або постійного припинення наукових досліджень і технологічних розробок в університетах та інститутах регіону, зокрема через відтік науковців або пошкодження інфраструктури.
5. Екологічні фактори	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Покращення екологічного стану через інвестиції в відновлювальну енергетику та стійке управління ресурсами – реалізація проектів з енергоефективності та екологічної стабільності відкриє нові можливості для розвитку зелених технологій і екологічно чистого виробництва. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Шкода для природного середовища через бойові дії – значні пошкодження екосистем через військові дії, зокрема забруднення водних ресурсів, руйнування природних заповідних територій, забруднення ґрунтів і повітря. ✓ Негативні наслідки зміни клімату – зміни клімату та глобальне потепління можуть посилити ситуацію в регіоні через частіші посухи, зниження рівня водних ресурсів та погіршення умов для сільського господарства, що може ще більше ускладнити відновлення після війни. ✓ Високий рівень екологічного забруднення – війна може призвести до зростання екологічного забруднення через викиди палива, вибухи, знищення інфраструктури, що зашкодить місцевим екосистемам і здоров'ю людей.

3.2. ВИКЛИКИ ПЕРЕД РЕГІОНОМ

Аналіз SWOT-факторів розвитку регіону показав, що регіон має значний природно-ресурсний потенціал, розвинутий промисловий сектор та науковий потенціал, однак зіштовхується з серйозними економічними, соціальними та екологічними проблемами. Зокрема, виклики, пов'язані з пошкодженням інфраструктури, міграцією, недостатнім рівнем інвестицій і екологічними проблемами, значно ускладнюють процес відновлення і розвитку.

Враховуючи ці фактори, регіон потребує не лише відновлення зруйнованих об'єктів, але й комплексного підходу до вирішення проблем у сферах соціальної стабільності, економічного зростання, гендерної рівності, а також відновлення людського капіталу та забезпечення прозорості управління.

У наступному підрозділі ми детальніше розглянемо основні виклики, з якими зіткнеться Харківська область на шляху до стабільного розвитку та відновлення.

Виклики перед регіоном:

1. Інфраструктурні виклики та відновлення після війни

Проблеми з інфраструктурою: Харківська область зазнала значних втрат через бойові дії, зокрема знищення та пошкодження транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури. Це ставить перед регіоном великий виклик щодо відновлення об'єктів, таких як лікарні, школи, житлові будинки, а також транспорту та комунальних мереж.

Виклик: Потрібно відновити важливі інфраструктурні об'єкти для забезпечення нормальних умов для життя і розвитку економіки, включаючи відновлення зруйнованих об'єктів охорони здоров'я, освітніх установ, культурних і спортивних об'єктів.

2. Демографічні виклики та соціальна стабільність

Проблеми з демографією та соціальними послугами: Серед основних викликів для Харківської області — високий рівень еміграції, внутрішнє переміщення осіб (ВПО), а також значна депопуляція. Збільшення кількості ВПО створює додаткові навантаження на місцеві громади, що можуть мати проблеми з інтеграцією нових мешканців та забезпеченням їх соціальними послугами.

Виклик: Важливо інтегрувати ВПО в місцеві громади, вирішити проблему доступу до соціальних послуг і забезпечити стабільний рівень життя для всіх верств населення і створити передумови для повернення емігрантів.

3. Економічні виклики та відновлення економіки

Економічні труднощі та обмежені можливості інвестицій: Харківська область зазнала значних економічних втрат через руйнування виробничих потужностей і промислових об'єктів. Відновлення економіки, зокрема у сферах промисловості, аграрного виробництва та інфраструктури, стане ключовим завданням для регіону. Міжнародні інвестиції та внутрішні фінансові потоки можуть бути обмежені через нестабільну ситуацію.

Виклик: Потрібно залучати зовнішні та внутрішні інвестиції, а також розвивати малий і середній бізнес для забезпечення економічного відновлення та стабільного розвитку регіону.

4. Проблеми з забезпеченням енергетичної та водної безпеки

Енергетичні проблеми та дефіцит ресурсів: Внаслідок бойових дій знищено частину енергетичної інфраструктури, що призвело до перебоїв у постачанні електричної енергії, тепла та води. Крім того, війна спричинила значне забруднення водних ресурсів і земель, що ускладнює їх використання.

Виклик: Забезпечення стабільного енергопостачання та чистої води для населення, а також відновлення пошкодженої інфраструктури стає важливим завданням для відновлення нормальних умов життя.

5. Екологічні виклики та зміна клімату

Забруднення та екологічна шкода: Війна призвела до серйозних екологічних проблем — забруднення ґрунтів, водних ресурсів, а також великих територій, які потребують рекультивациі. Зміна клімату також може посилити проблему у сільському господарстві.

Виклик: Відновлення екологічного стану регіону, включаючи чистоту води та землі, а також адаптація до змін клімату — це пріоритетне завдання для сталого розвитку Харківської області.

6. Необхідність реформ та забезпечення прозорості управління

Продовження адміністративних реформ та підвищення підзвітності управління. Неефективне управління та прояви недобросовісності в органах влади та самоврядування може призвести до неефективного використання ресурсів та затримки у реалізації реформ.

Виклик: Необхідно продовжити реформи в управлінні, створюючи прозорі механізми та посилюючи відповідальність органів влади для забезпечення ефективного використання наявних ресурсів.

7. Проблеми розвитку людського капіталу

Відтік кадрів та кадровий голод: Через бойові дії, погіршення економічної ситуації та відсутність стабільності, регіон зазнав значного відтоку кваліфікованих кадрів, зокрема медичних працівників, науковців, інженерів і технічних спеціалістів. Це спричиняє кадровий голод у важливих сферах, таких як медицина, наука та технології.

Виклик: Потрібно створити умови для повернення і залучення нових фахівців, зокрема через розробку програм навчання, професійної перепідготовки та стимулювання трудової міграції.

8. Проблеми з доступом до фінансування та інвестицій

Обмежені фінансові ресурси: Через низький рівень економічної стабільності та фінансові втрати, Харківська область стикається з проблемами ускладнення залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Обмежена доступність до фінансування затримує реалізацію інфраструктурних та економічних проєктів.

Виклик: Необхідно створювати сприятливі умови для залучення інвестицій, розвивати механізми державної підтримки, а також використовувати міжнародну фінансову допомогу для відновлення та розвитку регіону. Водночас важливо активізувати підтримку цифрової економіки через розвиток фрілансу і дистанційних послуг. Це дозволить залучати іноземні інвестиції та сприятиме економічному розвитку, оскільки фрілансери можуть працювати на міжнародному ринку без необхідності великих інвестицій у фізичну інфраструктуру. Пріоритетом є створення освітніх ініціатив для розвитку навичок у сферах ІТ, дизайну, маркетингу та інших онлайн-професій, що дозволить регіону стати конкурентоспроможним на світовому ринку та стимулюватиме місцевий економічний розвиток.

9. Психосоціальні виклики та підтримка учасників бойових дій і їхніх сімей

Психологічна підтримка учасників бойових дій та сімей загиблих: Війна створює серйозні психосоціальні проблеми для учасників бойових дій, а також для членів їхніх сімей, зокрема вдови, діти загиблих, ветерани. Травматичні переживання, проблеми з адаптацією до

мирного життя, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) є серйозними викликами, які потребують комплексної та системної підтримки.

Виклик: Необхідно створити ефективну інфраструктуру підтримки ментального здоров'я для жителів, учасників бойових дій і членів сімей загиблих. Це включає в себе доступ до психосоціальної підтримки, реабілітації, соціальних послуг, а також створення спеціалізованих програм для адаптації до мирного життя та інтеграції в суспільство.

10. Проблеми з науково-технічним потенціалом та інноваціями

Зупинка наукових досліджень і відтік інтелектуального потенціалу: Бойові дії та руйнування науково-дослідних центрів створили загрози розвитку наукового потенціалу області. Відтік науковців, інженерів і кваліфікованих фахівців знижує рівень інноваційної активності та технологічного прогресу.

Виклик: Для відновлення наукового та технічного потенціалу регіону необхідно створити умови для повернення кадрів, відновлення наукових інститутів та інноваційних підприємств, а також залучити міжнародних партнерів для розвитку спільних наукових проєктів і технологічних стартапів.

11. Виклики для забезпечення гендерної рівності та прав жінок

Гендерна нерівність та проблеми жінок і вразливих груп: В умовах війни жінки стикаються з численними викликами, такими як збільшення домашнього насильства, втрата працездатних чоловіків, емоційний стрес через загибель близьких, що погіршує їх психічний стан. Зазвичай жінки несуть основне навантаження з догляду за дітьми та літніми людьми, що обмежує їх можливості для працевлаштування та участі в громадському житті. Також жінки та діти часто стають більш уразливими до насильства, особливо в умовах міграції та відсутності стабільності.

Виклик: Необхідно забезпечити рівні права та можливості для жінок та вразливих груп, зокрема через розширення доступу до медичних, психологічних і юридичних послуг. Важливо розвивати спеціалізовані програми з підтримки жінок, які постраждали від насильства, а також забезпечити рівний доступ до ресурсів і можливостей у всіх сферах життя – від працевлаштування до участі в політичних та соціальних процесах. Окрім того, потрібно впроваджувати ініціативи, що сприятимуть гендерній рівності в економічному відновленні, зокрема в аграрному секторі, промисловості та малому бізнесі.

12. Недостатня цифрова зрілість підприємств і громад

Проблема: Брак цифрової зрілості у підприємств і громад обмежує можливості для впровадження сучасних технологій, зокрема в ключових секторах економіки, таких як промисловість, енергетика та сільське господарство. Це стримує реалізацію потенціалу регіону в цифровій трансформації.

Виклик: Створення умов для розвитку цифрових компетенцій, залучення інвестицій у цифрову інфраструктуру та впровадження інновацій, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності регіону, цифровізації та інтеграції до європейського цифрового простору.

Проблеми, з якими зіштовхується регіон, включають не лише відновлення зруйнованих інфраструктурних об'єктів, але й складнощі з інтеграцією ВПО, забезпеченням соціальних послуг, стабільності фінансів, а також подоланням екологічних, технологічних та соціальних криз. Водночас, для успішного подолання цих викликів необхідно враховувати можливості – такі як міжнародна підтримка, реформування управління, розвиток інноваційних та соціальних секторів.

3.3. РИЗИКИ ПЕРЕД РЕГІОНОМ

Враховуючи складну ситуацію, викликану війною, та існуючі проблеми у соціально-економічній, інфраструктурній та екологічній сферах, Харківська область стикається з низкою невизначеностей, які можуть значно ускладнити реалізацію відновлювальних заходів. Додатково до викликів, з якими стикається регіон, є і ризики, що виникають через непередбачуваність розвитку ситуації в різних сферах. Тому для успішного відновлення необхідно визначити і оцінити ці ризики, щоб заздалегідь вжити заходів для їх мінімізації і створити умови для стабільного розвитку Харківської області в післявоєнний період.

1. Економічні ризики та нестабільність фінансування

Проблеми з фінансуванням та обмежений доступ до зовнішніх інвестицій створюють економічні ризики, які можуть уповільнити процес відновлення регіону. Спад в обсягах виробництва, інфляція та високі витрати на відновлення інфраструктури можуть ускладнити відновлення економіки. Крім того, непередбачуваність зовнішньоекономічних умов, таких як зміни на глобальних ринках чи нові економічні санкції, може ще більше загострити ці проблеми.

Ризик: Необхідно забезпечити стабільне фінансування для відновлення ключових інфраструктурних об'єктів та підтримки економічної активності в регіоні.

2. Соціальні ризики та напруженість

Збільшення соціальної напруги через нерівномірний доступ до соціальних послуг, а також зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО) створюють ризики для соціальної стабільності. Наявність великих груп ВПО може спричинити перенавантаження на соціальні, медичні та освітні системи, а також підвищити рівень соціальних конфліктів. Крім того, ризик зростання бідності та соціальної нерівності серед різних верств населення може стати фактором дестабілізації.

Ризик: Необхідно розробити стратегії інтеграції ВПО та забезпечення рівного доступу до соціальних послуг, щоб уникнути соціальних конфліктів та покращити якість життя.

3. Політичні ризики та невизначеність

Політична нестабільність на національному рівні, зокрема відсутність чіткої стратегії відновлення постраждалих регіонів, може стати суттєвим ризиком для Харківської області. Крім того, наявність корупційних ризиків в органах влади може призвести до неефективного використання ресурсів і затримки в реалізації важливих проектів відновлення.

Ризик: Необхідно продовжувати боротьбу з корупцією, посилюючи прозорість і ефективність державних і місцевих органів влади для успішного проведення реформ.

4. Екологічні ризики та загроза довкіллю

Війна завдала серйозної шкоди екології Харківської області — забруднення водних ресурсів, ґрунтів і повітря, а також руйнування природних екосистем. Ці екологічні проблеми можуть мати довгострокові наслідки для регіону, зокрема для сільського господарства та водних ресурсів. Зміни клімату можуть посилити ці виклики.

Ризик: Потрібно впроваджувати стратегії відновлення екології та здійснювати моніто-

ринг стану навколишнього середовища для попередження потенційних загроз екосистемам і сільському господарству.

5. Технологічні ризики та відсутність інновацій

Пошкодження наукових установ, відтік кваліфікованих кадрів і зниження інвестицій у наукові дослідження можуть спричинити зниження рівня технологічного розвитку регіону. Це, в свою чергу, може уповільнити впровадження інновацій, що є критично важливим для економічного розвитку.

Ризик: Необхідно відновити наукові інститути та забезпечити підтримку для технологічних стартапів і інновацій, щоб відновити науково-технічний потенціал регіону.

6. Безпекові ризики та загроза відновлення бойових дій

Війна залишила відкритими питання безпеки на території Харківської області, де частина територій може ще перебувати під загрозою знову опинитися в зоні бойових дій. Це ускладнює процес відновлення та створює додаткові перешкоди для інвестицій і нормального функціонування економіки.

Ризик: Потрібно посилити безпекову ситуацію в регіоні та забезпечити надійне захист від можливих загроз.

7. Ризики для людського капіталу та трудових ресурсів

Внаслідок бойових дій Харківська область зазнала значних втрат не тільки інфраструктури, але й людського капіталу. Відтік кваліфікованих кадрів, зокрема з таких важливих секторів як медицина, наука, технології та освіта, може негативно вплинути на відновлення та розвиток регіону. Крім того, зниження рівня життя та економічної стабільності може сприяти подальшій еміграції робочої сили.

Ризик: Потрібно забезпечити умови для повернення кадрів, стимулювати створення робочих місць у ключових галузях, зокрема через підтримку молодих спеціалістів та інвестиції в освіту й професійну перепідготовку.

8. Ризики для соціальної стабільності через демографічні зміни

Проблеми з демографічною ситуацією в Харківській області, зокрема депопуляція, зменшення працездатного населення та велика кількість ВПО, створюють значні соціальні ризики. Вони можуть призвести до погіршення соціальної стабільності в регіоні, зокрема через зростання безробіття, відсутність доступу до медичних послуг та підвищення рівня бідності. Це також може негативно вплинути на стабільність місцевих громад та економічну активність.

Ризик: Для забезпечення стабільного соціального середовища потрібно активно працювати над інтеграцією ВПО, зниженням соціальної нерівності та підвищенням рівня зайнятості серед усіх верств населення. 9. Ризики для політичної стабільності та управлінської ефективності

Перехід до післявоєнного відновлення та реформування територіальних громад може бути ускладнений через нестабільність на місцевому рівні та недостатньо ефективно управління в період після війни. Проблеми з корупцією та неефективним використанням ресурсів можуть загальмувати реформи та обмежити позитивні зміни, навіть якщо вони підтримуються національним урядом чи міжнародними партнерами.

Ризик: Важливо зміцнювати місцеві органи влади, боротися з корупцією, забезпечувати ефективну реалізацію реформ і стимулювати участь громадян у прийнятті рішень.

10. Ризики для міжнародної співпраці та доступу до фінансування

Міжнародна підтримка Харківської області, зокрема через міжнародні кредити, гранти і інвестиції, є важливою для відновлення, однак існує ризик обмеження доступу до цих ресурсів через погіршення міжнародної політичної ситуації або зміну умов співпраці. Крім того, міжнародні санкції або економічні кризи можуть обмежити можливості для залучення необхідних коштів для розвитку інфраструктури та відновлення соціальних об'єктів.

Ризик: Для забезпечення стабільного доступу до міжнародних ресурсів і підтримки необхідно розвивати прозорі механізми співпраці з міжнародними партнерами та зміцнювати політичну стабільність на національному рівні.

11. Ризики для культурної спадщини та ідентичності

Війна завдала значної шкоди культурній спадщині Харківської області — зруйновано або пошкоджено десятки об'єктів культурної та історичної важливості. Відсутність належної охорони культурних пам'яток і знищення частини архітектурних об'єктів може призвести до втрати частини культурної ідентичності регіону.

Ризик: Потрібно реалізовувати програми відновлення культурної спадщини, відновлювати пошкоджені об'єкти, зокрема історичні та релігійні споруди, і забезпечити збереження культурної ідентичності регіону.

12. Ризики кібербезпеки та дефіцит кваліфікованих кадрів

Впровадження цифрових рішень в умовах дефіциту кадрів у сфері технологій та низького рівня кіберзахисту збільшує вразливість до кіберзагроз. Це може спричинити значні економічні втрати, зупинку бізнес-процесів та підрив довіри до цифрових інструментів.

Ризик: Посилення кіберзагроз і уповільнення цифрової трансформації через недостатню захищеність даних, нестачу кваліфікованих працівників та значну вартість необхідних інфраструктурних інвестицій.

13. Втрата науково-освітнього потенціалу через війну

Руйнування інфраструктури, втрата кваліфікованих кадрів і виїзд молоді за кордон або в інші регіони створюють значні труднощі для відновлення освітньої та наукової сфери.

Ризик: Зниження здатності регіону до підготовки висококваліфікованих кадрів і проведення наукових досліджень, що уповільнює економічне та технологічне відновлення.

Визначення і усвідомлення основних ризиків є ключовим елементом у стратегічному плануванні та відновленні Харківської області. Тільки через ефективне управління ризиками можна забезпечити стійке відновлення регіону та його стабільний розвиток у поствоєнний період. Успішне подолання цих ризиків потребує всебічної співпраці на рівні місцевої влади, бізнесу та громадськості.

3.4. ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ РЕГІОНУ

Щоб визначити порівняльні переваги для Харківської області, нам потрібно аналізувати взаємозв'язки між сильними сторонами і можливостями. Це дозволить зрозуміти, як використання сильних сторін може допомогти реалізувати наявні можливості та досягти більш ефективного відновлення і розвитку регіону.

Порівняльні переваги Харківської області: зв'язки між сильними сторонами і можливостями:

1. Природно-ресурсний потенціал та зростання світового попиту на продукти харчування

Харківська область має значні запаси природних ресурсів, зокрема чорноземів і корисних копалин, що дає їй порівняльну перевагу в аграрному секторі. Це дозволяє задовольняти зростаючий світовий попит на сільськогосподарську продукцію. Можливість для області полягає в інтенсифікації агровиробництва та розширенні експорту, а також у розвитку органічного землеробства і підвищенні продуктивності.

2. Розвинутий промисловий сектор і поглиблення співпраці з ЄС

Харківська область має потужний промисловий сектор, зокрема в машинобудуванні, хімічній промисловості та енергетиці. Це створює значну порівняльну перевагу у співпраці з ЄС в рамках Угоди про Асоціацію, відкриваючи можливості для експорту промислової продукції та залучення інвестицій. Промисловість регіону може бути інтегрована у глобальні ланцюги постачання, що дозволить отримати доступ до нових технологій і ринків.

3. Науково-технічний потенціал та інтеграція в європейський науковий простір

Харківська область має значний науково-технічний потенціал, включаючи провідні університети та науково-дослідні установи, що дає їй порівняльну перевагу для розвитку інновацій і технологічного прогресу. Можливості для регіону полягають у інтеграції в європейський науковий простір через спільні наукові проекти, інвестиції в дослідження і розробки, а також залучення висококваліфікованих кадрів з ЄС та інших країн.

4. Розвинена інфраструктура та підтримка малого та середнього бізнесу

Харківська область має добре розвинену транспортну інфраструктуру та логістичні можливості, що є важливою сильною стороною для розвитку бізнесу. Це дозволяє їй ефективно використовувати можливість розширення малого та середнього бізнесу, підтримки стартапів та розвитку підприємництва в регіоні. Добре розвинена інфраструктура також сприяє розвитку торгівлі і залученню інвестицій.

5. Наявність потужної сировинної бази та експортно-кредитне агентство

Харківська область має потужну сировинну базу для будівельних матеріалів, металів і аграрної продукції. Це дозволяє регіону використовувати експортно-кредитне агентство для залучення додаткових інвестицій у розвиток експортних можливостей. Підвищення ефективності сировинної бази та розвиток інфраструктури для експортних операцій дозволить збільшити частку Харківської області в зовнішній торгівлі.

6. Лідерство у сфері енергетики та енергозбереження

Харківська область є лідером у видобутку природного газу та розвитку енергетичних потужностей в Україні. Це дає їй порівняльну перевагу в енергетичній незалежності та енергозбереженні, що в умовах глобальних змін клімату та зростання попиту на чисті джерела енергії дозволить реалізувати можливості для розвитку відновлювальних джерел енергії, зокрема сонячної та вітрової енергетики.

7. Потенціал для розвитку людського капіталу та наукових стартапів

Враховуючи високий рівень освіченості населення та наявність наукових установ, Харківська область має порівняльну перевагу для розвитку стартапів у сфері науки, технологій та інновацій. Можливості для регіону полягають у створенні кластерів технологічних інновацій, співпраці з міжнародними партнерами та залученні молодих талантів для розвитку інноваційного потенціалу.

8. Сильна позиція на міжнародному ринку агропродукції та продовольчої безпеки

Харківська область є одним із провідних виробників зернових культур та молочної продукції, що забезпечує продовольчу безпеку України. Це створює порівняльну перевагу в умовах зростаючого світового попиту на харчові продукти. Реалізація можливостей розширення ринків збуту та розвиток агротехнологій дозволить Харківській області утримувати лідируючі позиції на міжнародному ринку продовольства.

Зв'язок між сильними сторонами та можливостями дозволяє Харківській області розвивати конкурентні переваги в багатьох сферах: від промисловості та науки до аграрного сектору та енергетики. Завдяки наявності значного природно-ресурсного потенціалу, розвиненої інфраструктури та висококваліфікованої робочої сили, регіон має всі шанси не тільки для активного відновлення, але й для сталого розвитку та досягнення економічного зростання в довгостроковій перспективі.

IV. РОЗДІЛ

ІДЕНТИФІКАЦІЯ
СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ
КЛАСТЕРІВ,
ІННОВАЦІЙНО
СПРЯМОВАНИХ ВИДІВ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В РЕГІОНИ, ЯКІ МАЮТЬ
ПОТЕНЦІАЛ ДО РОЗВИТКУ

SMART-спеціалізація розвитку економіки Харківської області визначалась з урахуванням

1. Оцінки інноваційного потенціалу видів економічної діяльності (ВЕД) економіки;
2. Статистичних розрахунків значущості окремих ВЕД в регіональній і національній економіках;
3. Рекомендацій Joint Research Centre;
4. Експертних заключень членів робочих підгруп з розробки Стратегії.

Згідно з проведеними розрахунками в Харківській області було визначено ВЕД, які мають найбільший інноваційний потенціал до розвитку: виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (КВЕД 21), виробництво машин і устаткування (КВЕД 28), виробництво енергетичного устаткування (КВЕД 27), виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (КВЕД 29, КВЕД 30) (табл. 46).

За часткою випуску в загальному обсязі України окремі ВЕД Харківської області були

Таблиця 46. Оцінка інноваційного потенціалу ВЕД Харківської області у 2014–2017 рр.

ВЕД	КВЕД	Питома вага інноваційно активних підприємств, %		Питома вага інноваційної продукції, %	
		2014 р.	2017 р.	2014 р.	2017 р.
Промисловість		22,4	28,1	1,4	2,4
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21	38,5	60,0	5,6	4,1
Виробництво машин і устаткування	28	31,2	26,3	6,9	25,1
Виробництво енергетичного устаткування	27	31,3	42,3	6,2	10,7
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	29-30	50,0	57,1	5,5	8,4

більшими у порівнянні з регіонами країни, які досліджувалися. До таких ВЕД слід віднести: інформація та телекомунікації; професійна, наукова та технічна діяльність; освіта; мистецтво, спорт розваги та відпочинок (табл. 47).

Наведені вище ВЕД займали таку частку випуску в загальному обсязі Харківської області та регіонів України, які аналізувалися (табл. 48).

Високотехнологічні ВЕД машинобудівної промисловості Харківської області мали наступні показники у 2018 р. (табл. 49).

Згідно з дослідженням JRC (Joint Research Centre) потенційними напрямками спеціалізації Харківської області є такі: виробництва з високою доданою вартістю; SMART IT-рішення; біо-економіка та агротехнології; освіта для майбутнього та креативні індустрії (рис. 35).

Експертами робочих груп з підготовки Стратегії з урахуванням наведених вище досліджень було визначено такі смарт-спеціалізовані інноваційні кластери розвитку економіки Харківської області: енергомашинобудування; виробництво бронетанкової техніки; авіа-

Таблиця 47. Величина часток випуску за окремими ВЕД Харківської області й окремих регіонів в Україні у 2014–2018 рр., %

ВЕД	Інформація та телекомунікації		Професійна, наукова та технічна діяльність		Освіта		Мистецтво, спорт розваги та відпочинок	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	4,8	4,4	6,4	4,5	7,9	7,9	4,1	5,5
Київська	1,7	2,5	3,3	3,0	3,6	4,2	2,6	3,8
Львівська	5,7	6,8	2,9	2,8	6,5	6,8	4,3	5,0
Полтавська	0,8	0,9	1,2	1,0	3,0	3,3	2,1	2,8
Сумська	0,5	0,7	0,6	0,5	2,5	2,6	1,7	1,7
Харківська	6,1	8,3	7,2	4,4	8,6	8,0	5,5	6,8
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 48. Динаміка часток випуску за окремими ВЕД у загальному обсязі випуску Харківської області та окремих регіонів України у 2014–2018 рр., %

ВЕД	Інформація та телекомунікації		Професійна, наукова та технічна діяльність		Освіта		Мистецтво, спорт розваги та відпочинок	
	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.	2014 р.	2018 р.
Дніпропетровська	1,3	1,4	1,5	1,1	2,1	2,0	0,2	0,2
Київська	1,1	1,7	1,8	1,5	2,2	2,2	0,3	0,3
Львівська	4,2	5,4	1,9	1,6	4,9	4,3	0,6	0,5
Полтавська	0,6	0,7	0,8	0,6	2,1	2,0	0,3	0,3
Сумська	0,6	0,7	0,7	0,8	4,1	4,1	0,5	0,4
Харківська	0,9	1,3	3,3	2,0	4,5	3,7	0,5	0,5
Україна	3,1	3,6	2,7	2,8	3,2	2,9	0,6	0,5

Таблиця 49. Машинобудування Харківської області за окремими ВЕД у 2018 р.

ВЕД	КВЕД	Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ), млн грн		Середня чисельність працюючих, осіб	
Виробництво повітря-них і космічних літальних апаратів	30.30	1377,8	3220	1,4	2,4
Виробництво військових транспортних засобів	30.40	3801,2	5695	5,6	4,1
Виробництво двигунів і турбін, крім авіаційних	28.11	2093,0	3140	6,9	25,1
Виробництво електро двигунів, генераторів і трансформаторів	27.11	2409,0	3950	6,2	10,7
Машинобудування	-	25771,0	42965	5,5	8,4

ційна промис- ловість; створення та виробни- цтво нових матеріалів; біофармацевтичний; ін- фор- маційних технологій; креативної індустрії; агропереробний.

Таким чином, у Харківській області було іден- тифіковано наступні смарт-спеціалізовані інноваційні кластери, які мають потенціал до розвитку:

1. Смарт-спеціалізовані інноваційні клас- тери Харківської області, які відносяться до сфери управління центральних органів ви- конавчої влади:

у енергомашинобудування (КВЕД 28.11, КВЕД 27.11, КВЕД 85.45);

у виробництва бронетанкової техніки (КВЕД 25.4, КВЕД 30.40, КВЕД 85.42);

у авіаційної промисловості (КВЕД 30.30, КВЕД 85.42);

у створення та виробництва нових матеріалів (КВЕД 20, КВЕД 72.19, КВЕД 85.42).

2. Смарт-спеціалізовані інноваційні кластери Харківської області, які відносяться до сфери управління регіональних органів виконавчої влади або знаходяться у приватній власності:

у біофармацевтичний (КВЕД 21, КВЕД 72.11, КВЕД 85.42);

у інформаційних технологій (КВЕД 62.01, КВЕД 85.42);

у креативної індустрії (окрім інформаційних технологій) (КВЕД 58.1, КВЕД 59, КВЕД 60, КВЕД 63, КВЕД 73, КВЕД 74, КВЕД 85.42);

у агропереробний (КВЕД 01, КВЕД 10, КВЕД 85.42).

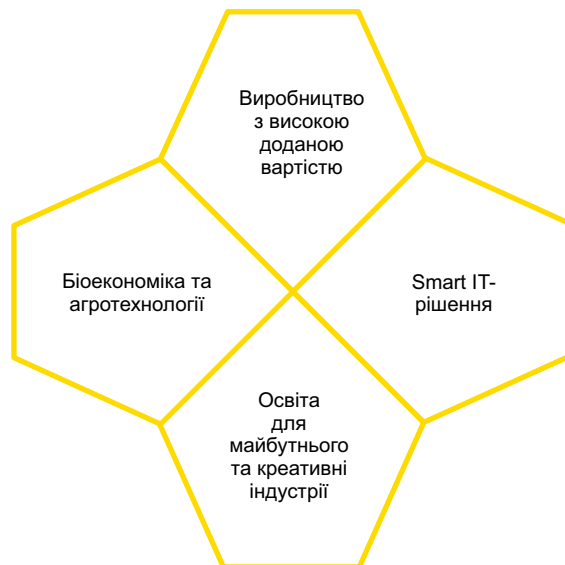

Рис. 35. Потенційні доменні напрями спеціалізації Харківської області

Відповідно до інструктивних та методичних документів Мінекономіки, Державної служби статистики України, Об'єднаного дослідницького центру Європейської комісії, до 1.03.2024 року передбачено утворення регіональної команди та визначення термінів завершення проведення процедури визначення смартспеціалізації та затвердження її результатів у вигляді додатку до цієї стратегії.

V. РОЗДІЛ

СЦЕНАРІЇ
РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ

Сценарії розвитку Харківської області до 2027 року сформовані на основі результатів аналізу SWOT-факторів, дослідження соціально-економічного стану регіону, виявлених проблем, а також з урахуванням припущень прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2025–2027 роки, розробленого Міністерством економіки України і схваленого постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 №780, а також прогнозів Світового банку та Міжнародного валютного фонду для України. Враховано також чинники, що мають прямий вплив на стан інфраструктури, відновлення економіки, соціальні та екологічні процеси в області, зокрема — наслідки війни, відновлення бізнесу, державні програми підтримки, а також важливі фактори, такі як міграція і повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), стан ринку праці, інвестиції в інфраструктуру, наукові та інноваційні ініціативи, цифровізація, а також соціальна підтримка різних категорій населення.

Сценарії розроблено за трьома варіантами:

1. Оптимістичний сценарій
2. Реалістичний (базовий) сценарій
3. Песимістичний сценарій

1. Оптимістичний сценарій

Прогнозні умови:

До 2027 року в Україні та Харківській області встановлюється стабільність після завершення військових дій. Активно відновлюються економіка та інфраструктура регіону завдяки значному залученню міжнародних інвестицій, розвитку цифрових технологій, наукових ініціатив та нових високотехнологічних галузей. Харківська область стає важливим регіоном для залучення інвестицій у інноваційні стартапи та розвиток високотехнологічних індустрій, зокрема в ІТ, біотехнологіях, екологічних та енергетичних технологіях.

Особливе значення має позитивний тренд у міграційних процесах. Повернення емігрантів та внутрішньо переміщених осіб (ВПО) до Харківської області набуває масштабів. Це створює нові можливості для відновлення бізнесу та соціальної інфраструктури. Завдяки поверненню ВПО та залученню робочої сили з інших регіонів України та з-за кордону, регіон стабільно підтримує рівень зайнятості, забезпечуючи кадровий потенціал для відбудови ключових секторів економіки. Сприятливі умови для розвитку бізнесу, стимулювання інвестицій і програми підтримки сприяють активному поверненню підприємців, а також утриманню кваліфікованих кадрів.

Окрім того, Харківська область активно інтегрується в європейські економічні простори, розширюючи торгові відносини з країнами ЄС. Прогнозується активне співробітництво з міжнародними партнерами, що дозволяє залучати додаткові інвестиції у відновлення інфраструктури, розвиток нових галузей та стартапів. Влада активно підтримує економічне відновлення через державні програми фінансування, гранти та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Соціально-економічні показники:

Міграція та ринок праці: Повернення емігрантів та ВПО в Харківську область сприяє не тільки відновленню економіки, але й створенню нових робочих місць у різних секторах, зокрема в будівництві, інфраструктурних проектах, сільському господарстві та виробничих підприємствах. Програми перепідготовки та професійного навчання допомагають інтегрувати повернутих осіб на ринок праці, зокрема для молоді, ветеранів, а також осіб з інвалідністю. Стимулювання зайнятості через бізнес-інкубатори та програми підтримки підприємництва сприяють розвитку нових секторів економіки. Зокрема, зростає попит на спеціалістів у сфері ІТ, енергетики, агропромисловості та будівництва.

Підтримка ветеранів та соціально незахищених верств населення: Соціальна підтримка ветеранів, осіб з інвалідністю та інших вразливих груп є важливим аспектом оптимістичного сценарію. Харківська область активно розробляє програми реабілітації та соціальної адаптації ветеранів, включаючи створення робочих місць у соціальних, інфраструктурних і екологічних проєктах. Такі програми не тільки допомагають ветеранам адаптуватися до мирного життя, але й сприяють розвитку місцевих громад. Програми соціального захисту забезпечують підтримку ветеранів через стипендії, медичну допомогу, реабілітацію та житлові програми. Окрім цього, створюються спеціальні програми для осіб з інвалідністю, щоб забезпечити їм доступ до роботи, освіти та медичних послуг.

Промисловість: Відбуватимуться істотні структурні зміни в промисловому секторі регіону, зумовлені процесами відновлення. Внаслідок залучення інвестицій і впровадження новітніх технологій, переробна промисловість Харківської області поступово відновиться до довоєнного рівня і зростатиме завдяки збільшенню виробництва в таких галузях, як машинобудування, харчова промисловість, альтернативні джерела енергії. Зокрема, прогнозується значне зростання у виробництві екологічно чистих технологій, що дозволить зменшити викиди та вплив на навколишнє середовище.

Сільське господарство: Відновлення сільськогосподарської інфраструктури дозволить значно відновити позиції регіону з виробництва зернових, олії та інших агропродуктів. За прогнозами, до 2027 року Харківська область стане одним з основних експортерів сільськогосподарської продукції, зокрема завдяки відновленню логістичних маршрутів та збільшення обсягів виробництва.

Енергетика та інфраструктура: Харківська область активно впроваджує малу енергетику та альтернативні джерела енергії, що дозволить зменшити залежність від зовнішніх постачальників енергоресурсів та зробить регіон більш енергоефективним. Відновлення енергетичної інфраструктури дозволить забезпечити стабільне постачання енергоресурсів для розвитку промисловості, сільського господарства та побутових потреб населення.

Соціальна інфраструктура та ЖКГ: Завдяки розвитку житлової інфраструктури та модернізації систем водопостачання, тепlopостачання та електропостачання, регіон зможе значно покращити якість життя населення. Спеціальні державні програми допомагають зменшити витрати на комунальні послуги для соціально незахищених верств населення, зокрема для ветеранів, пенсіонерів та осіб з інвалідністю. Створення нових житлових комплексів для ВПО також сприяє інтеграції цих осіб у місцеві громади, забезпечуючи їм умови для стабільного життя та роботи.

Цифровізація та інновації: Харківська область займає лідируючі позиції не тільки сфері цифрових технологій та інновацій, а й у цифрових трансформаціях економіки та соціальних послуг. Розширення доступу до інтернет-послуг, електронного урядування та цифрових платформ для бізнесу та освіти дозволяє створити умови для швидкого розвитку стартапів, малого та середнього бізнесу. Цифровізація дозволяє знизити рівень бюрократії, спростити доступ до адміністративних послуг і підтримати ефективне управління регіоном.

Екологія: Відновлення та модернізація систем очищення води, зниження викидів забруднюючих речовин завдяки інноваціям у промисловості та альтернативних джерелах енергії дозволяють покращити екологічний стан регіону. Створення нових екологічних стандартів допомагає підвищити якість життя та стимулює інвестиції в «зелені» технології.

Ключові драйвери росту:

Міграція та ринок праці: Повернення ВПО та залучення кваліфікованої робочої сили з інших регіонів та країн сприяє економічному відновленню регіону. Програми зайнятості та

перепідготовки сприяють працевлаштуванню молоді, ветеранів, осіб з інвалідністю та інших вразливих груп населення.

Підтримка ветеранів та соціально незахищених верств населення: Програми соціальної адаптації ветеранів, осіб з інвалідністю та інших соціально незахищених категорій допомагають інтегрувати їх у ринок праці та забезпечують доступ до соціальних послуг.

Інвестиції у технології та інфраструктуру: Залучення міжнародної допомоги та інвестицій у відновлення інфраструктури та впровадження новітніх технологій у промисловість, енергетику та сільське господарство.

Цифровізація та інновації: Підтримка розвитку стартапів, малого та середнього бізнесу через створення інноваційних кластерів, бізнес-інкубаторів та програм підтримки цифрових технологій.

Екологічні ініціативи та альтернативні джерела енергії: Відновлення екологічної ситуації та використання «зелених» технологій дозволяють значно покращити стан навколишнього середовища і знизити енергетичну залежність регіону.

2. Реалістичний сценарій

Прогнозні умови:

До 2027 року в Україні та Харківській області відновлюється стабільність після завершення активних бойових дій, але процес відновлення економіки та інфраструктури йде поступово, з певними складнощами. Стратегічно важливі галузі Харківської області – промисловість, сільське господарство, енергетика та інформаційні технології – відновлюються, однак на це впливають обмежені ресурси, економічні труднощі та брак інвестицій. У цей період значна частина внутрішньо переміщених осіб (ВПО) повертається до регіону, але повне відновлення міграційних потоків і нормалізація ситуації на ринку праці займають більше часу, ніж було передбачено у оптимістичному сценарії.

Міжнародні інвестиції поступово надходять, але через загальну невизначеність в Україні та Харкові, частина потенційних інвесторів зберігає обережність. І хоча цифровізація і наукові розробки активно підтримуються державними програмами, рівень впровадження інноваційних технологій у реальний сектор економіки не досягає таких масштабів, як у оптимістичному сценарії. Регіон стикається з труднощами в сфері інфраструктурного відновлення через потребу в значних коштах та дефіцит кадрів.

Процес інтеграції в європейські економічні простори триває, але його розвиток сповільнюється через економічні труднощі та адміністративні бар'єри, що виникають через часткову відсутність модернізації законодавства та управлінських структур.

Соціально-економічні показники:

Міграція та ринок праці: Повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) поступово зростає, однак повернення до Харківської області не відбувається в таких масштабах, як очікувалося. Значна частина ВПО залишається в інших регіонах країни або за кордоном через відсутність достатніх економічних можливостей у регіоні. Це створює напругу на ринку праці, оскільки в регіоні все ще є дефіцит робочої сили, особливо у сфері висококваліфікованих спеціалістів.

На ринку праці спостерігається високий попит на працівників у сфері інфраструктурного відновлення та будівництва, але ці сектори не можуть швидко забезпечити сталий розви-

ток без достатнього фінансування. Переважно створюються тимчасові робочі місця, що не сприяють сталому економічному зростанню.

Підтримка ветеранів та соціально незахищених верств населення: Соціальна підтримка ветеранів та осіб з інвалідністю залишається важливою, але її реалізація стикається з низкою викликів. Програми соціальної адаптації ветеранів та осіб з інвалідністю мають обмежене фінансування, тому не всі потреби цих груп можуть бути задоволені на належному рівні. Більшість ветеранів знаходять роботу в інфраструктурних проектах, однак не вистачає ефективної системи перепідготовки для інтеграції в цивільне життя.

Для соціально незахищених груп населення створюються обмежені програми підтримки, що дозволяють отримати доступ до медичних послуг та субсидій на комунальні послуги. Однак в умовах економічної нестабільності фінансування таких програм залишається на недостатньому рівні.

Промисловість: Відновлення промисловості області йде помірними темпами. Завдяки інвестиціям у сектори, пов'язані з базовими потребами, такими як харчова промисловість, будівництво та сільське господарство, область досягає помірного зростання. Проте переробна промисловість не відновлюється до довоєнного рівня, і деякі ключові підприємства залишаються неефективними або частково зруйнованими через бойові дії.

Сільське господарство: Сільське господарство відновлюється поступово. Інфраструктура в галузі відновлюється повільно, через дефіцит фінансування та наявність високих інвестиційних ризиків. Відновлюється виробництво продукції з високим експортним потенціалом та низьким рівнем доданої вартості (зернових та масличних), обсяги виробництва відстають від довоєнних рівнів, рівень посівних площ поступово відновлюється.

Енергетика та інфраструктура: Відновлення енергетичної інфраструктури триває, але не так швидко, як було очікувано. Значні інвестиції, необхідні для модернізації енергетичних потужностей, не повністю реалізовані. Реалізація проєктів розвитку сталої енергетики гальмується економічними перепонами та економічною нестабільністю.

Соціальна інфраструктура відновлюється помірно, при наявності труднощів у формуванні житлового фонду для ВПО через відсутність достатнього фінансування та технічних можливостей.

Цифровізація та інновації: Цифровізація у Харківській області реалізується на рівні державних ініціатив, але не в усіх сферах. У бізнесі та малому підприємстві цифрові технології використовуються обмежено через високі витрати на адаптацію. Хоча зростає попит на інноваційні стартапи, це відбувається переважно в обмеженій кількості секторах, таких як ІТ та агропромисловість. Всі інші індустрії потребують додаткових інвестицій у цифрові технології для повноцінної інтеграції в цифровий економічний простір.

Екологія: Відновлення екологічної шкоди завданої військовими діями триває повільно, оскільки більшість ресурсів спрямовуються на відновлення критично важливої інфраструктури. Програми з модернізації водопостачання та очищення води реалізуються повільно. Головним чинником зниження викидів забруднюючих речовин є падіння виробництва.

Ключові драйвери росту:

Помірні інвестиції в основні галузі економіки: Основний стимул для розвитку в короткостроковій перспективі – грантові кошти, кошти міжнародної допомоги та державних програм, що забезпечують відновлення критичної інфраструктури та базових галузей, таких як енергетика, сільське господарство та будівництво.

Міграція та ринок праці: Повернення ВПО відбувається поступово, і хоча це створює певний кадровий потенціал, він не встигає повною мірою задовольнити попит на кваліфіковану робочу силу. Брак робочих місць у нових високотехнологічних галузях обмежує можливості для зайнятості населення.

Державні програми підтримки: Відновлення економіки залежить від підтримки малих та середніх підприємств, а також створення умов для розвитку цифрових технологій через державні програми, але ці програми є обмеженими в ресурсах.

Енергетичні проекти та інфраструктурне відновлення: Інвестиції в альтернативну енергетику і відновлення інфраструктури мають поступовий ефект, однак реальні зміни відбуваються повільно через нестабільне фінансування та економічні труднощі.

3. Песимістичний сценарій

Прогнозні умови:

У песимістичному сценарії розвитку Харківської області до 2027 року економіка та інфраструктура регіону зазнають подальших руйнівних впливів, пов'язаних з військовими загрозами, відновлення відбувається фрагментарно, як реагування на критичні виклики. Спостерігається високий рівень економічної невизначеності в країні. Прогнозується значна втрата кадрового потенціалу, а також зниження конкурентоспроможності та занепад високотехнологічних галузей та прогресуючу деіндустріалізацію. Харківська область стикається з серйозними викликами у відновленні інфраструктури, підприємства працюють на низькому рівні завантаження, а деякі ключові галузі залишаються частково зруйнованими. Спостерігається падіння обсягів міжнародної фінансової допомоги.

Відсутність чіткої державної стратегії та підтримки інновацій не дає змоги досягти значного прогресу в цифровізації, не відбувається впровадження новітніх технологій. Не відбувається зростання інвестицій у Харківську область, а рівень повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) залишається низьким через обмежені економічні можливості та відсутність робочих місць.

Соціальна ситуація в регіоні погіршується через високий рівень безробіття, зниження рівня життя, нестабільність на ринку праці та проблеми з соціальними виплатами. Це призводить до погіршення соціального клімату, зростання нерівності та напруги між різними групами населення.

Соціально-економічні показники:

Міграція та ринок праці: Повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) до Харківської області залишається невисоким через низький рівень економічних можливостей. Більшість ВПО не готові повертатись до регіону через відсутність належних умов для працевлаштування та розвитку. Посилюється структурний дефіцит робочої сили та зростає рівень безробіття населення. Соціальна напруга зростає, через зневіру у можливості повернення до довоєнного рівня економічного розвитку в межах прогнозованого періоду.

Це призводить до посилення трудової міграції з регіону, коли частина працездатного населення виїжджає в інші області України чи за кордон у пошуках стабільної роботи.

Підтримка ветеранів та соціально незахищених верств населення: Соціальна підтримка ветеранів, осіб з інвалідністю та інших соціально незахищених груп залишається на недостатньому низькому рівні через зростання кількості отримувачів соціальних послуг. Програми реабілітації та адаптації для ветеранів є малоефективними, через дефіцит фінансування та неефективну координацію. Багато ветеранів не можуть знайти стабільну роботу через відсутність необхідних умов для перепідготовки. Ветерани та інші соціально

вразливі групи продовжують стикатися з проблемами доступу до послуг психологічної та медичної реабілітації.

Промисловість: Промисловість Харківської області не відновлюється. Підприємства призупиняють роботу через дефіцит кадрів та фінансову неспроможність. Проблеми з інфраструктурою, зокрема з транспортними мережами та енергозабезпеченням, значно обмежують можливості для відновлення виробничих потужностей. Частково релоковані підприємства переміщуються в інші регіони.

Сільське господарство: відбувається скорочення малих та середніх підприємств у сільському господарстві регіону, деградує тваринництво, посилюється депопуляція сільських територій, обмежується доступ до фінансування підприємств сектору. Погіршується структура сільськогосподарського виробництва. Продовжується падіння експорту агропродукції з Харківської області.

Енергетика та інфраструктура: Відновлення енергетичної інфраструктури відбувається повільно. Деякі енергетичні об'єкти залишаються частково зруйнованими, а інші функціонують на обмеженій потужності через дефіцит ресурсів для ремонту та модернізації. Залежність від зовнішніх постачальників енергоресурсів залишається високою, що призводить до нестабільних поставок електроенергії. Залучення інвестицій для розвитку відновлювальних джерел енергії є недостатнім.

Цифровізація та інновації: Цифровізація у Харківській області не набуває широкого розповсюдження, оскільки підприємства регіону стикаються з дефіцитом інвестицій у новітні технології. Відсутність розвитку інфраструктури та підтримки на державному рівні призводить до того, що більшість місцевих підприємств не мають змоги впроваджувати цифрові технології на належному рівні. Більшість стартапів та інноваційних ініціатив стикаються з фінансовими проблемами і, як наслідок, не можуть успішно конкурувати на внутрішньому або міжнародному ринку.

Екологія: Екологічна ситуація в регіоні значно погіршується через відсутність інвестицій у модернізацію систем водоочищення та управління відходами. Зниження викидів забруднюючих речовин і поліпшення якості води залишаються неприоритетними питаннями в умовах відсутності коштів. Викиди в атмосферу та зниження якості водних ресурсів погіршують якість життя у місцевих громадах, зростає захворюваність і рівень смертності.

Ключові проблеми та фактори:

Низький рівень інвестицій: Відсутність достатніх інвестицій в ключові галузі економіки, таких як енергетика, промисловість та сільське господарство, призводить до поступового занепаду цих секторів.

Проблеми з міграцією та відтоком працездатного населення: Міграція ВПО залишається на низькому рівні, а через відсутність робочих місць у нових секторах економіки, регіон спостерігає відтік працездатного населення.

Низька ефективність соціальних програм: Програми соціальної підтримки для ветеранів, осіб з інвалідністю та інших соціально незахищених груп є недостатніми та малоефективними через дефіцит фінансування та неузгодженість на місцевому рівні.

Недостатнє впровадження інновацій та цифрових технологій: Відсутність ресурсів для модернізації інфраструктури та залучення інвестицій у новітні технології затримує розвиток регіону, роблячи його менш конкурентоспроможним на внутрішньому та міжнародному ринках.

Екологічні проблеми: Неадекватне управління екологічними проблемами та обмеження в екологічних інвестиціях ускладнюють ситуацію в регіоні, погіршуючи якість життя населення.

Ключові висновки та напрями дій

Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури

Один з основних чинників успішного розвитку Харківської області — це залучення коштів в економіку та відновлення інфраструктури. Для забезпечення стабільного економічного зростання важливо активно працювати над створенням сприятливих умов для донорів та інвесторів через розвиток відповідної співпраці і інфраструктури підтримки малих і середніх підприємств.

Стимулювання повернення ВПО та трудової міграції

Міграційні процеси — це не тільки виклики, а й можливості для регіону. Повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) може значно сприяти відновленню робочих місць і попиту на житло, особливо в контексті соціальних інфраструктурних проєктів. Важливо створювати умови для адаптації ВПО та залучення кваліфікованої робочої сили з інших регіонів і за кордону, що допоможе вирішити питання дефіциту робочої сили.

Відновлення науково-технічного потенціалу та інновацій

Враховуючи високий науковий потенціал Харківської області, важливо зосередитись на відновленні науково-дослідних установ і підтримці інновацій. Співпраця з міжнародними партнерами, інвестиції в стартапи та новітні технології можуть стати основою для швидкої модернізації промислових підприємств і зростання конкурентоспроможності регіону.

Соціальна підтримка та реабілітація ветеранів

У поствоєнний період необхідно приділяти особливу увагу підтримці ветеранів, осіб з інвалідністю та соціально незахищених верств населення. Створення програми реабілітації, професійної адаптації ветеранів та осіб, які постраждали від війни, дозволить не тільки забезпечити їх соціальне благополуччя, але й додати до економіки регіону значний кадровий потенціал, який стане важливим для відновлення бізнесу та інфраструктури.

Екологічні та енергетичні ініціативи

Для сталого розвитку регіону особливу увагу слід приділяти екологічним ініціативам та розвитку альтернативних джерел енергії. Модернізація енергетичної інфраструктури, розвиток відновлювальних джерел енергії (сонячні, вітрові станції), покращення екологічної ситуації, зниження викидів та захист водних ресурсів мають стати важливими етапами на шляху до відновлення області.

Стабільність на ринку праці та освіта

Стабільність на ринку праці й доступність освіти для молоді та професійної підготовки дозволять зберегти кадровий потенціал і скоротити рівень безробіття. Важливо адаптувати освітню систему до потреб економіки, орієнтуючись на новітні професії в технологічних, аграрних, екологічних і індустріальних сферах. Це допоможе забезпечити не тільки трудову зайнятість, а й підвищити кваліфікацію населення.

Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу

Підтримка місцевих підприємців через пільгове кредитування, спрощення процедур, створення нових можливостей для бізнесу буде важливою умовою для відновлення економіки області. Малий і середній бізнес може стати локомотивом для відродження економіки, створення нових робочих місць і розвитку інновацій.

VI. РОЗДІЛ

МІСІЯ
ТА СТРАТЕГІЧНЕ
БАЧЕННЯ
(ВІЗІЯ) РЕГІОНУ

Місія Харківської області — відновити, розвинути та зміцнити економічну та соціальну стійкість регіону, створити умови для технологічного, інфраструктурного та гуманітарного відродження, зокрема, через впровадження інноваційних рішень, цифровізацію, залучення інвестицій та підтримку соціальної згуртованості. Харківщина прагне стати регіоном, де поєднуються науково-технічний прогрес, сильна промислова база і високий рівень життя населення, забезпечуючи сталий розвиток та безпеку в умовах змінюваної військово-політичної ситуації.

Стратегічне бачення Харківської області до 2027 року — це східний форпост Європи, який, незважаючи на виклики, стає важливим економічним, інноваційним і культурним центром, здатним підтримувати національну територіальну цілісність і безпеку України завдяки своєму прикордонному статусу, високому потенціалу для розвитку цифрових технологій та науково-технічних інновацій. Харківщина має стати одним із провідних регіонів, де високі технології, агропромисловий потенціал та енергетичні рішення поєднуються з національною безпекою та стабільністю.

Географічне розташування та прикордонний статус визначають Харківську область як стратегічно важливу територію, яка бере активну участь у забезпеченні територіальної цілісності України. Військово-політична ситуація вимагає оновлення традиційних ролей Харківщини і визначає необхідність створення нових форм економічної та інфраструктурної стійкості, а також розвитку захищених цифрових інфраструктур і нової моделі бізнесу.

Не менш важливим є розбудова сталої економіки та здійснення “цифрового” та “зеленого” переходу, як основи майбутнього розвитку, що дозволить значно покращити якість життя населення. Харків має стати лідером у розвитку технологій подвійного призначення, цифрових рішень для промисловості, енергетики та сільського господарства, сприяючи розвитку високотехнологічних стартапів та бізнесів у сферах ІТ, біотехнологій, екології та енергозбереження.

Незламність населення Харківщини — ключова цінність стратегії розвитку. Важливість психологічної стійкості, патріотизму і підтримки громадянських ініціатив для регіону є невисокою. Військові та соціальні випробування стали стимулом для згуртування місцевих громад, що, в свою чергу, створює основу для сталого соціального розвитку, розбудови миру і зміцнення громадянського суспільства. Підтримка ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і соціально незахищених верств населення, а також реалізація програм з адаптації і реабілітації, повернення мігрантів є важливими складовими розвитку Харківщини.

Розвиток відновлювальних джерел енергії, інфраструктури енергозбереження та зменшення викидів забруднюючих речовин є основою розбудови сталої моделі розвитку, відновлення навколишнього середовища та забезпечення енергетичної незалежності регіону. Інвестиції у «зелені» технології, енергоефективність та екологічні ініціативи створюють формулюють умови для стабільного розвитку на найближчі роки.

До 2027 року Харківська область повинна стати регіоном, який демонструє включеність до глобальних процесів розвитку, розвиток інноваційних технологій, зміцнення національної безпеки, відновлення економіки, та поліпшення якості життя своїх громадян. Технологічний прогрес, сильна економіка, стабільне соціальне середовище та активна громадянська позиція жителів стануть запорукою нових можливостей для області, що дозволить їй стати одним із провідних центрів розвитку в Україні.

VII. РОЗДІЛ

СТРАТЕГІЧНІ,
ОПЕРАТИВНІ
ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОЇ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ НА ВСЬОМУ ПРОСТОРИ РЕГІОНУ

Ціль стратегії спрямована на забезпечення умов для досягнення високої якості життя населення через інтеграцію економічних, соціальних та екологічних інтересів. Це досягається шляхом розвитку критичних інфраструктурних і соціальних сфер, адаптації до нових викликів та підтримки життєвих стандартів на всіх рівнях, від громад до області в цілому. Забезпечення якісного життя для громадян є основою стабільності та процвітання, як в умовах відновлення після збройної агресії, так і в умовах довгострокового розвитку регіону.

Обґрунтування стратегічної цілі:

Досягнення високої якості життя на рівні всієї області неможливе без належної організації та підтримки системи охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та розвитку фізичного і культурного середовища. Враховуючи виклики, пов'язані з наслідками військової агресії та змінами в соціально-демографічній ситуації, стратегічна ціль спрямована на створення умов для сталого розвитку людського капіталу, фізичного та психологічного здоров'я громадян, їхнього соціального благополуччя та успішної інтеграції у громади.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі призведе до таких результатів:

1. Покращення загального рівня життя населення. Завдяки реформам у соціальній та економічній сферах, які дозволяють знизити соціальні напруження, зокрема через ефективні механізми соціальної підтримки.
2. Поліпшення доступності та якості медичних послуг. Створення умов для розвитку системи охорони здоров'я на всіх рівнях, що дозволяє запобігати та ефективно реагувати на захворювання та надзвичайні ситуації.
3. Розвиток освітньої інфраструктури. Забезпечення доступу до якісної освіти для всіх верств населення, що стимулюватиме соціальний розвиток і підвищення рівня кваліфікації та компетенцій громадян.
4. Забезпечення соціальної інтеграції. Підвищення рівня соціального включення вразливих груп населення, сприяння їхній інтеграції в суспільство, зокрема через підтримку ветеранів, молоді та внутрішньо переміщених осіб.
5. Гармонійний розвиток культурної та спортивної інфраструктури: Забезпечення рівних умов для культурного збагачення, розвитку фізичного здоров'я та національної ідентичності населення.

Досягнення цієї стратегічної цілі має забезпечуватись через реалізацію п'яти оперативних цілей, які визначено ключовими:

6. Оперативна ціль 1.1: Організація доступної та ефективної системи надання медичних послуг і створення умов для здорового способу життя населення.
7. Оперативна ціль 1.2: Розвиток освітнього середовища регіону.
8. Оперативна ціль 1.3: Розбудова системи соціального захисту та протидія загрозам соціального виключення та дискримінації всіх соціальних верств населення.
9. Оперативна ціль 1.4: Забезпечення гармонійного фізичного та духовного розвитку всіх верств населення і реалізація молодіжної політики в умовах збройної агресії.
10. Оперативна ціль 1.5: Протидія військовим і безпековим викликам.

Стратегічна ціль 1, перш за все, орієнтована на створення умов для підвищення якості життя населення через комплексний розвиток охорони здоров'я, освіти, соціального за-

хисту, спорту, культури та інфраструктури. Реалізація завдань цієї цілі дасть змогу забезпечити сталий розвиток регіону, мінімізувати наслідки агресії для громади та сприяти її відновленню та стабільності.

Фактори, що впливають на досягнення цієї стратегічної цілі, можна представити у вигляді декількох груп:

1. Економічні фактори:
 - ✓ Недостатність ресурсів для реалізації комплексних програм відновлення.
 - ✓ Потреба в додаткових інвестиціях у розвиток інфраструктури та соціальних послуг.
 - ✓ Можливості міжнародного фінансування та співпраці для відновлення та розвитку.
2. Соціальні фактори:
 - ✓ Зміни в демографічній структурі населення, зокрема через потоки внутрішньо переміщених осіб та міграцію.
 - ✓ Підвищення потреб у соціальних послугах для вразливих категорій населення, таких як ветерани, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи.
 - ✓ Психологічний стан населення після пережитих травм війни, що потребує додаткової уваги та підтримки.
3. Технологічні фактори:
 - ✓ Впровадження новітніх технологій у сфері охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг, зокрема через цифровізацію та розвиток дистанційних форм надання послуг, запровадження мультидисциплінарних команд.
 - ✓ Розвиток інфраструктури для підтримки інклюзивного доступу до освіти, медичних та соціальних послуг.
4. Політичні фактори:
 - ✓ Стабільність національної та регіональної політики в умовах війни та відновлення.
 - ✓ Координація між різними рівнями влади та громадськими організаціями для ефективного реалізації програм і проектів.
 - ✓ Інтеграція національних реформ у галузі охорони здоров'я, освіти та соціального захисту в регіональні стратегії.
5. Екологічні фактори:
 - ✓ Вплив екологічних наслідків війни на здоров'я населення та стан навколишнього середовища.
 - ✓ Потреба в екологічній реабілітації територій, зокрема очищення земель від вибухонебезпечних предметів та відновлення природних ресурсів.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.1. Організація доступної та ефективної системи надання медичних послуг і створення умов для здорового способу життя населення

Одним із ключових завдань для забезпечення високої якості життя населення є формування ефективної, доступної та комплексної системи медичних послуг, а також створення сприятливих умов для підтримки здорового способу життя. Ця оперативна ціль охоплює розвиток інфраструктури охорони здоров'я та підвищення рівня обслуговування, зокрема в контексті постійних викликів, пов'язаних із соціальними, економічними та безпековими факторами.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Військові й соціальні виклики потребують адаптації медичних послуг для ВПО, ветеранів та постраждалих через бойові дії.
- ✓ Недостатній доступ до медичних послуг у віддалених районах вимагає розвитку ін-

фраструктури та впровадження інновацій.

✓ Зростання епідемій і хронічних захворювань потребує посилення профілактики й популяризації здорового способу життя.

✓ Необхідність підвищення спроможності громад у сфері охорони здоров'я для реагування на медичні надзвичайні ситуації.

Завдання:

1.1.1. Нарощування спроможності системи громадського здоров'я в громадах, задля забезпечення попередження виникнення й раннього виявлення надзвичайних ситуацій та ефективного реагування на них.

1.1.2. Універсальне охоплення послугами охорони здоров'я через розвиток спроможності мережі ЗОЗ, посилення кадрового та ресурсного потенціалу.

1.1.3. Покращення доступності та комплексності (інтегрованості) послуг з охорони здоров'я

Очікувані результати:

✓ Забезпечення рівного доступу до медичних послуг для населення, зокрема вразливих груп, включаючи мешканців сільської місцевості та віддалених районів.

✓ Зниження рівня захворюваності завдяки програмам профілактики та популяризації здорового способу життя.

✓ Покращення ментального здоров'я населення через створення кризових центрів і програм реабілітації.

✓ Підвищення ефективності реагування на медичні надзвичайні ситуації через створення мобільних медичних бригад і систем раннього виявлення.

✓ Покращення умов для здорового способу життя через розвиток спортивної та рекреаційної інфраструктури.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.2. Розвиток освітнього середовища регіону

Розвиток освітнього середовища є однією з основних умов для забезпечення високої якості життя населення та сталого соціально-економічного розвитку регіону. Освіта — це не лише базова потреба, але й фундамент для розвитку кожної людини та громади в цілому. В умовах сучасних викликів, зокрема в умовах війни та економічної нестабільності, необхідно переглянути підходи до організації освітнього процесу, адаптувати його до змінюваних умов і потреб суспільства, а також забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх верств населення.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

✓ Відновлення освітньої інфраструктури після руйнувань, спричинених війною, для забезпечення нормального навчального процесу.

✓ Інтеграція сучасних технологій в освітній процес, зокрема дистанційного навчання, для адаптації до безпекових викликів і глобалізаційних трендів.

✓ Посилення професійної освіти для підготовки фахівців, необхідних для відновлення економіки та інфраструктури.

✓ Забезпечення рівного доступу до освіти для всіх соціальних груп, включаючи ВПО, осіб з інвалідністю та інших уразливих категорій.

✓ Реагування на нові суспільні виклики через розвиток критичного мислення, інноваційності та громадянської відповідальності в освітніх програмах.

Завдання:

- 1.2.1. Задоволення потреб у здобутті дошкільної та позашкільної освіти.
- 1.2.2. Відновлення закладів та розвиток доступної освітньої мережі, закупівля шкільних автобусів.
- 1.2.3. Сприяння розвитку мережі закладів професійної освіти відповідно до потреб регіональних та міжрегіональних ринків праці.
- 1.2.4. Сприяння відновленню потенціалу освітніх і наукових установ і підвищення інноваційної активності закладів вищої освіти регіону.
- 1.2.5. Забезпечення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою і використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі і сприяння розвитку цифрової грамотності.
- 1.2.6. Створення рівних можливостей для розвитку особи протягом життя та створення умов для національно-патріотичного виховання та громадянської освіти населення.
- 1.2.7. Сприяння розвитку позашкільної освіти, утвердження української національної та громадянської ідентичності.
- 1.2.8. Забезпечення соціальної інтеграції молоді, створення умов для повернення мігрантів.

Очікувані результати:

- ✓ Відновлення та модернізація освітньої інфраструктури для забезпечення безперервного навчання в сучасних і комфортних умовах.
- ✓ Підвищення доступності освіти через розвиток інфраструктури, мобільні та дистанційні форми навчання, особливо для вразливих груп населення.
- ✓ Покращення якості професійної освіти для підготовки фахівців, які відповідають потребам регіональної економіки та ринку праці.
- ✓ Підвищення цифрової грамотності через впровадження інноваційних освітніх технологій і розвиток цифрових компетенцій.
- ✓ Формування національної ідентичності та громадянської свідомості через освітні програми з патріотичного виховання та громадянської відповідальності.
- ✓ Покращення соціальної інтеграції молоді та мігрантів через створення освітніх можливостей і сприяння їхній адаптації та згуртованості в суспільстві

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.3. Розбудова системи соціального захисту та протидія загрозам соціального виключення та дискримінації всіх соціальних верств населення.

Соціальний захист є ключовим елементом національної безпеки, особливо в умовах війни, яка значно збільшує кількість осіб, що потребують допомоги: внутрішньо переміщені особи, ветерани, люди з інвалідністю. Зміни в економічній та демографічній ситуації вимагають удосконалення соціального захисту та забезпечення рівного доступу до послуг. Для покращення умов життя та підтримки вразливих груп необхідно впроваджувати адаптивні моделі, спрямовані на інтеграцію людей у соціальне та громадське життя.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Підвищення вразливості соціальних груп в умовах війни, особливо внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, людей з інвалідністю та дітей, які потребують посиленої підтримки.
- ✓ Соціальні трансформації, спричинені війною, що зумовлюють збільшення безробіт-

тя, бідності та втрати житла значною частиною населення.

✓ Необхідність модернізації соціальних інститутів для забезпечення якісних та доступних послуг через інтеграцію інноваційних підходів і цифрових технологій.

✓ Протидія соціальному виключенню та дискримінації для забезпечення рівного доступу до соціальних благ і створення стабільного середовища в громадах.

✓ Вимоги до підвищення інституційної спроможності соціальних служб у контексті нових викликів, спричинених війною.

Завдання:

1.3.1. Розвиток інституційної спроможності існуючої мережі соціального захисту до задоволення потреб населення за рахунок запровадження нових, у тому числі дистанційних, послуг та розвитку мережі із залученням інституцій громадянського суспільства.

1.3.2. Сприяння розвитку потенціалу мережі соціального захисту, зокрема через розвиток мережі центрів життєстійкості, а також забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації працівників, що надають соціальні сервіси.

1.3.3. Системна протидія соціальним ризиками для вразливих категорій населення, забезпечення комплексності соціальних послуг.

1.3.4. Сприяння розвитку послуг з догляду та соціальні послуги з проживання.

1.3.5. Розробка та забезпечення заходів із адресної допомоги ветеранам війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб, особам, які постраждали від збройного конфлікту та інших вразливих груп населення.

1.3.6. Сприяння реалізації кредитно-фінансових механізмів для забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей постійним та доступним житлом.

1.3.7. Запровадження системи ментальної реінтеграції та психологічної підтримки жителів Харківської області, зокрема для осіб, які звільняються з військової служби.

1.3.8. Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування.

1.3.9. Створення умов на регіональному та місцевому рівні для досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства.

1.3.10. Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності населення про права та можливості соціального захисту.

Очікувані результати:

✓ Розширення доступу до соціальних послуг через нові центри та дистанційні сервіси.

✓ Зниження соціального виключення завдяки інтеграції вразливих груп населення.

✓ Поліпшення якості послуг через підвищення кваліфікації працівників і розвиток інклюзивних моделей.

✓ Створення нових і модернізація існуючих центрів для підтримки вразливих громадян.

✓ Покращення психологічного стану населення через програми реабілітації та підтримки.

✓

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.4. Забезпечення гармонійного фізичного та духовного розвитку всіх верств населення і реалізація молодіжної політики в умовах збройної агресії

Розвиток молодіжної політики та потенціалу населення є ключовим для сталого соціального розвитку регіону, особливо в умовах війни, яка впливає на психоемоційний

стан, руйнує інфраструктуру та обмежує доступ до культурних і спортивних ресурсів. Необхідно забезпечити інклюзивний доступ до фізичних, культурних і освітніх ресурсів для самореалізації всіх верств населення, зокрема молоді, ветеранів і людей з інвалідністю. Особливу увагу слід приділити реабілітації молоді, психологічному відновленню та інтеграції, а також збереженню культурної спадщини, підтримці національної ідентичності й патріотичних почуттів через спорт і мистецтво.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Військовий конфлікт потребує уваги до реабілітації фізичного та психічного здоров'я населення.
- ✓ Руйнування культурної та спортивної інфраструктури вимагає відновлення з урахуванням інклюзивності.
- ✓ Молодь потребує програм інтеграції, реабілітації та підтримки потенціалу після наслідків війни.
- ✓ Національно-патріотичне виховання є важливим для згуртованості та стійкості суспільства.
- ✓ Необхідність створення безбар'єрного середовища для забезпечення доступу вразливих категорій до інфраструктури.

Завдання:

- 1.4.1.** Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури масового і професійного спорту з урахуванням безбар'єрності та інклюзивності.
- 1.4.2.** Створення умов для занять фізичною культурою, спортом та фізкультурно-спортивною реабілітацією, у тому числі для ветеранів війни та людей з обмеженими можливостями.
- 1.4.3.** Створення умов для розвитку та успішної самореалізації молоді, сприяння розвитку молодіжних центрів та просторів.
- 1.4.4.** Запровадження мультидисциплінарного підходу до питань підтримки молоді.
- 1.4.5.** Формування оптимальної та інклюзивної мережі закладів культури і публічних бібліотек, яка задовольнятиме потреби різних груп населення із використанням функціонально та організаційно нових моделей.
- 1.4.6.** Проведення заходів, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності, національно-патріотичне, військово-патріотичне виховання у громадах області.
- 1.4.7.** Здійснення заходів з охорони та збереження культурної спадщини та з меморіалізації подій, пов'язаних із збройною агресією Російської Федерації.
- 1.4.8.** Створення умов для збереження і розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу територіальних громад.
- 1.4.9.** Активна інтеграція області у глобальні економічні, наукові та культурні процеси через міжнародну співпрацю.

Очікувані результати:

- ✓ Відновлення спортивної інфраструктури для фізичної реабілітації ветеранів і людей з обмеженими можливостями.
- ✓ Забезпечення доступу до інклюзивних спортивних і культурних просторів для всіх категорій населення.
- ✓ Розвиток молодіжних центрів та ініціатив для адаптації молоді та підвищення громадянської активності.

- ✓ Сприяння фізичному та духовному розвитку через рівний доступ до культурних і спортивних заходів.
- ✓ Зміцнення національної ідентичності через патріотичні культурні й спортивні заходи.
- ✓ Адаптація інфраструктури до потреб осіб з інвалідністю для створення безбар'єрного середовища.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 1.5. Протидія військовим і безпековим викликам

В умовах війни пріоритетом для регіону є безпека цивільного населення, адже військові, екологічні та гуманітарні загрози потребують ефективних механізмів попередження та ліквідації. Розмінування територій є важливим кроком для зменшення ризиків і відновлення нормального життя. Посилення системи цивільного захисту включає будівництво захисних споруд, розширення центрів безпеки, впровадження сучасних систем оповіщення та реагування. Мобільні центри безпеки, розвиток місцевої пожежної охорони та просвітницька робота серед населення сприятимуть підвищенню безпеки, особливо в громадах поблизу зони бойових дій.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Мінні поля та вибухонебезпечні предмети на постраждалих територіях становлять загрозу для населення.
- ✓ Війна збільшує потребу в захисті від обстрілів, атак і інших військових загроз.
- ✓ Руйнування об'єктів безпеки вимагає термінового відновлення інфраструктури.
- ✓ Зростання ризиків катастроф потребує підвищення готовності населення та влади.
- ✓ Високий стрес через війну вимагає психологічної підтримки та інформування громадян.

Завдання:

- 1.5.1.** Розмінування територій забруднених вибухонебезпечними предметами.
- 1.5.2.** Реалізація проектів підтримки сил оборони.
- 1.5.3.** Розвиток мережі захисних споруд цивільного захисту в громадах Харківської області, у т.ч. мобільних.
- 1.5.4.** Сприяння утворенню у територіальних громадах центрів безпеки та місцевої пожежної охорони.
- 1.5.5.** Впровадження систем оповіщення та інформування населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
- 1.5.6.** Проведення просвітницьких заходів з питань цивільного захисту.

Очікувані результати:

- ✓ Зниження ризиків для населення через розмінування територій.
- ✓ Відновлення та створення захисних споруд для цивільного захисту.
- ✓ Впровадження сучасної системи оповіщення та інформування.
- ✓ Створення мобільних центрів безпеки та посилення пожежної охорони.
- ✓ Підвищення обізнаності громадян через просвітницькі кампанії.
- ✓ Забезпечення психологічної підтримки для постраждалих від війни.
- ✓ Зміцнення безпеки через посилення місцевих органів влади.

Таблиця 50. Система ключових індикаторів моніторингу досягнення стратегічної цілі 1*

Назва індикатора	Одиниці виміру індикатора	Базове значення індикатора станом на 01.01.2024	Проміжне значення індикатора станом на 01.01.2026	Цільове значення індикатора станом на 01.01.2028
Запроваджено в регіоні мультидисциплінарних команді, що надають публічні сервіси	одиниць	4	15	Зростання
Кількість придбаних шкільних автобусів	одиниць	292	326	336
Кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти, в яких покращено матеріально-технічну базу	одиниць	6	7	8
Кількість педагогічних працівників закладів спеціальної освіти та працівників інклюзивно-ресурсних центрів, осіб, які підвищили професійні компетентності	осіб	280	540	540
Кількість профільних ліцеїв, створених відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту»	одиниць	0	30	70
Кількість закладів позашкільної освіти, що здійснюють освітню діяльність	одиниць	85	90	101
Облаштування відкритих Wi-Fi зон на території відвідування: закладах загальної середньої освіти	Одиниць	346	551	677
Охоплення психологічною підтримкою та допомогою	Осіб/сімей	1000	8000	12000
Кількість центрів життєстійкості	Одиниць	0	10	12
Кількість надавачів соціальних послуг, що надають послуги з проживання	Одиниць	7	10	12
Кількість розроблених місцевих програм з адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб	Одиниць	3	27	57
Розроблення регіональної програми для досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства	Одиниць	0	1	1
Частка ЦНАП, адаптованих для осіб з інвалідністю: мають безперешкодний доступ	відсоток	73	85	100
оснащені пандусами		47	75	100
мають місця для тимчасового розміщення осіб з обмеженими можливостями		70	85	100
облаштування табличками зі шрифтом Брайля		11	50	100
Кількість молодіжних консультативно-дорадчих органів	одиниць	19	22	25
Кількість молодіжних просторів різної форми власності	одиниць	25	30	35
Центри культурних послуг, центри творчості, креативні хаби	одиниць	-	5	10
Інклюзивні простори	одиниць	-	5	10
Заходи, спрямовані на утвердження української національної та громадянської ідентичності, національно-патріотичне, військово-патріотичне виховання в територіальних громадах, зокрема, із залученням ветеранів	заходів	-	20	20
Заходи з охорони та збереження культурної спадщини	заходів	-	10	10
Заходи з меморіалізації подій, пов'язаних з збройною агресією РФ проти України	заходів	1	12	12
Площа розмінованих територій, тис. га.	тис. га.	27,3	Зростання	Зростання
Кількість створених підрозділів місцевої та добровільної пожежної охорони, од	одиниць	5	13	20
Кількість систем оповіщення, од	одиниць	0	17	57
Кількість розміщених для населення первинних (мобільних) укриттів, од	одиниць	73	95	140

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧИСТОГО ОТОЧУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА НА ВСЬОМУ ПРОСТОРИ РЕГІОНУ

Ціль стратегії спрямована на створення екологічно безпечних умов для життя населення через інтегроване управління природними ресурсами, збереження екосистем і зниження рівня забруднення. Забезпечення чистого довкілля є важливим кроком до сталого розвитку регіону, покращення якості життя мешканців і збереження унікальних природних ресурсів для майбутніх поколінь. З огляду на наслідки військової агресії, ця ціль передбачає впровадження сучасних підходів до відновлення екологічної рівноваги, включаючи ефективне управління відходами, охорону біорізноманіття, контроль за станом водних ресурсів та зменшення викидів забруднюючих речовин.

Обґрунтування стратегічної цілі:

Стан довкілля є одним із визначальних факторів якості життя населення та економічного розвитку регіону. Харківська область, зазнавши значних екологічних збитків унаслідок військової агресії, потребує термінових заходів для ліквідації наслідків забруднення, відновлення природних ресурсів та екосистем. Ефективне екологічне управління дозволить зменшити шкоду, спричинену бойовими діями, та запобігти подальшому погіршенню стану довкілля. Впровадження сучасних технологій моніторингу, енергоефективних технологій, циркулярної економіки та підвищення екологічної культури населення сприятимуть досягненню екологічної стійкості регіону.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі призведе до таких результатів:

1. Зниження рівня екологічних ризиків для населення: Завдяки впровадженню автоматизованого екологічного моніторингу та зменшенню забруднення довкілля.
2. Ефективне управління природними ресурсами: Рекультивация пошкоджених земель, збереження водних ресурсів і поліпшення їхньої якості, відновлення природоохоронних територій.
3. Розвиток інфраструктури управління відходами: Упровадження кластерного підходу до управління відходами та реалізація інвестиційних проектів з переробки і утилізації.
4. Збереження біорізноманіття: Збільшення територій природно-заповідного фонду та відновлення екосистем, пошкоджених бойовими діями.
5. Підвищення рівня екологічної свідомості населення: Завдяки освітнім програмам, медіа-кампаніям та підтримці громадських ініціатив.

Досягнення цієї стратегічної цілі має забезпечуватись через реалізацію трьох оперативних цілей, які визначено ключовими:

1. Оперативна ціль 2.1: Вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління і захисту навколишнього середовища.
2. Оперативна ціль 2.2: Розвиток систем управління відходами, охорона атмосферного повітря та водних ресурсів.
3. Оперативна ціль 2.3: Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі.

Стратегічна ціль 2, перш за все, орієнтована на збереження та відновлення природних ресурсів регіону через інтегроване екологічне управління, розвиток інфраструктури поводження з відходами та захист біорізноманіття. Реалізація завдань цієї цілі дозволить не лише відновити екологічний баланс, але й закласти основу для сталого розвитку регіону.

Фактори, що впливають на досягнення цієї стратегічної цілі:

1. Економічні фактори:
 - ✓ Обмеженість фінансування для реалізації екологічних проектів.
 - ✓ Залучення міжнародної допомоги для впровадження інноваційних технологій у сфері управління природними ресурсами.
 - ✓ Потенціал розвитку зелених інвестицій та екологічно орієнтованого бізнесу.
2. Соціальні фактори:
 - ✓ Зростаюча потреба у ліквідації наслідків екологічних катастроф для забезпечення безпеки життя населення.
 - ✓ Рівень екологічної культури та обізнаності громадян.
3. Технологічні фактори:
 - ✓ Впровадження інноваційних технологій моніторингу, переробки відходів та очищення води.
 - ✓ Використання сучасних ІТ-рішень для підвищення ефективності екологічного управління.
4. Політичні фактори:
 - ✓ Стабільність екологічної політики на національному та регіональному рівнях.
 - ✓ Виконання міжнародних зобов'язань України у сфері охорони довкілля.
5. Екологічні фактори:
 - ✓ Значний вплив бойових дій на стан довкілля, включаючи забруднення води, ґрунтів та повітря.
 - ✓ Необхідність проведення відновлювальних робіт на пошкоджених територіях.
 - ✓ Уразливість природних екосистем до змін клімату.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.1. Вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління і захисту навколишнього середовища

Ефективне екологічне управління є базовою умовою для забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку Харківської області. Зважаючи на наслідки військової агресії, значне забруднення територій і зростаючі екологічні ризики, вдосконалення системи екологічного моніторингу, впровадження енергоефективних технологій і підвищення екологічної культури населення стають першочерговими завданнями. Ця ціль дозволить створити умови для попередження екологічних катастроф, збереження природних ресурсів та адаптації до змін клімату.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Збільшення екологічних ризиків через бойові дії, забруднення промисловими та військовими відходами.
- ✓ Необхідність запобігання подальшій деградації природних ресурсів та впровадження сучасних підходів до їхнього збереження.
- ✓ Важливість підвищення обізнаності населення щодо екологічних проблем і активізації його участі у вирішенні цих проблем.
- ✓ Потреба у відновленні та розвитку інфраструктури екологічного моніторингу для підтримки регіональної екологічної безпеки.
- ✓ Забезпечення ефективного використання та охорони водних ресурсів як основного чинника здоров'я населення та сталого розвитку.

Завдання:

2.1.1. Розвиток системи забезпечення дистанційного автоматичного екологічного (хімічний, радіаційний, гідротехнічний) моніторингу навколишнього середовища Харківсь-

кої області в цілому та в місцях розташування потенційно-небезпечних промислових підприємств.

2.1.2. Впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій для зменшення забруднення, викидів та скидів.

2.1.3. Формування екологічної культури населення, розвиток системи інформування населення щодо питань біорізноманіття, зміни клімату та збереження довкілля

2.1.4. Проведення паспортизації водних об'єктів та запровадження ефективної системи моніторингу якості води.

Очікувані результати:

- ✓ Впровадження автоматизованої системи моніторингу довкілля з можливістю дистанційного контролю та оперативного реагування.
- ✓ Створення мобільних лабораторій для моніторингу стану води, повітря та ґрунтів у найбільш постраждалих районах.
- ✓ Підвищення енергоефективності та зниження забруднення за рахунок впровадження ресурсозберігаючих технологій.
- ✓ Зниження рівня забруднення водних ресурсів через модернізацію очисних споруд, паспортизацію водних об'єктів та впровадження сучасних технологій водоочистки.
- ✓ Підвищення рівня екологічної культури населення через освітні програми, медіа-кампанії та підтримку громадських ініціатив.
- ✓ Формування системного підходу до захисту довкілля та інтеграція екологічних стандартів в управлінські процеси регіону.
- ✓ Зменшення впливу забруднення на здоров'я населення та екосистеми регіону.
- ✓ Створення безпечних умов для життєдіяльності через вдосконалення механізмів екологічного управління.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.2. Розвиток систем управління відходами, охорона атмосферного повітря та водних ресурсів

Ефективне управління відходами, скидами та викидами є ключовим для забезпечення екологічної безпеки Харківської області, яка зазнала значних руйнувань через бойові дії. Накопичення великих обсягів будівельних, промислових і небезпечних відходів, пошкодження водоочисних споруд та зростання обсягів забруднень потребують впровадження сучасних технологій переробки та утилізації. Недостатній доступ до якісних систем водопостачання і водовідведення посилює ризики для здоров'я населення та стану довкілля. Успішна реалізація цієї цілі сприятиме відновленню екологічного балансу, покращенню якості природних ресурсів і впровадженню принципів циркулярної економіки.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Значний обсяг відходів, утворених внаслідок руйнувань об'єктів інфраструктури та житлового фонду.
- ✓ Забруднення природних водоносних горизонтів через неналежну роботу очисних споруд і накопичення відходів.
- ✓ Відсутність сучасних систем сортування, утилізації та переробки відходів.
- ✓ Потреба в інтеграції підходів циркулярної економіки у процеси управління відходами.
- ✓ Зростання обсягів викидів забруднюючих речовин у повітря та недостатня ефективність заходів із їх зниження.
- ✓ Недостатнє охоплення населення послугами централізованого водопостачання та водовідведення.
- ✓ Необхідність адаптації регіональної інфраструктури управління відходами до сучасних екологічних стандартів.

Завдання:

2.2.1. Створення умов для управління відходами, що утворилися внаслідок бойових дій за підходами циркулярної економіки.

2.2.2. Вжиття заходів зі створення системи управління відходами в Харківській області за кластерним типом.

2.2.3. Підвищення доступності якісного водопостачання, шляхом реалізації заходів з реконструкції систем постачання, відведення та очистки води, зменшення скидів та ліквідації джерел забруднення.

2.2.4. Зменшення викидів забруднюючих речовин.

Очікувані результати:

- ✓ Створення сучасної системи управління відходами на основі кластерного підходу.
- ✓ Розробка та впровадження інвестиційних проєктів з обробки і видалення твердих побутових та промислових відходів.
- ✓ Відновлення та модернізація пошкоджених очисних споруд, впровадження сучасних технологій водоочистки.
- ✓ Зниження обсягів викидів забруднюючих речовин у повітря завдяки модернізації технологічного обладнання.
- ✓ Підвищення рівня централізованого водопостачання та водовідведення у міській і сільській місцевостях.
- ✓ Поліпшення якості води у поверхневих водних об'єктах через впровадження систем моніторингу та очищення водних ресурсів.
- ✓ Впровадження принципів циркулярної економіки в управління відходами, що сприятиме їх переробці та повторному використанню.
- ✓ Зменшення ризиків для здоров'я населення та екосистем регіону, пов'язаних із забрудненням довкілля.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 2.3. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі

Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є критично важливим для екологічної стійкості та відновлення Харківської області, яка зазнала значних втрат природних екосистем унаслідок бойових дій. Пошкодження лісових угідь, річкових русел, природно-заповідних територій та ґрунтів не лише вплинули на екологічний стан регіону, але й створили ризики для продовольчої безпеки, якості водних ресурсів і змін клімату. Відновлення та захист природного середовища є важливою передумовою для підтримання біорізноманіття, сталого використання природних ресурсів та адаптації до кліматичних викликів. Розширення природно-заповідного фонду та розвиток екологічної мережі дозволять забезпечити баланс між економічним розвитком та збереженням природного багатства регіону.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Значні втрати та деградація природних екосистем, викликані бойовими діями, тимчасовою окупацією територій та руйнуванням природно-заповідних об'єктів.
- ✓ Потреба у відновленні лісових ресурсів, які зазнали пошкоджень через пожежі, військові дії та нелегальні вирубки.
- ✓ Забруднення річок, водойм та ґрунтів, які потребують розчищення та відновлення для запобігання подальшій деградації екосистем.
- ✓ Недостатній рівень природоохоронної інфраструктури та інвентаризації природних ресурсів для їх ефективного використання і збереження.

✓ Вплив кліматичних змін, які посилюють ризики ерозії ґрунтів, зменшення водних ресурсів та втрати біорізноманіття.

✓ Необхідність розширення природно-заповідного фонду для забезпечення стійкості екосистем та збереження рідкісних видів флори і фауни.

Завдання:

2.3.1. Стимулювання заходів із збереження та створення лісів на землях усіх форм власності та забезпечення сталого використання об'єктів лісового фонду.

2.3.2. Збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду області.

2.3.3. Відновлення і збереження якісного стану земель і ґрунтів.

2.3.4. Розчищення русел річок і водойм та облаштування водоохоронних зон.

Очікувані результати:

✓ Відновлення пошкоджених і деградованих лісових та водних екосистем.

✓ Збільшення площі природно-заповідного фонду регіону, включаючи створення нових об'єктів природоохоронного значення.

✓ Проведення інвентаризації земель та лісів з урахуванням наслідків бойових дій для їх подальшого раціонального використання.

✓ Поліпшення якості земель та ґрунтів через рекультивацию і впровадження сучасних агроекологічних технологій.

✓ Розчищення та відновлення русел річок і водоохоронних зон для забезпечення екологічного балансу та водної безпеки.

✓ Формування екологічної мережі, яка забезпечить стійкість природних екосистем і можливість їх адаптації до змін клімату.

Таблиця 51. Система ключових індикаторів моніторингу досягнення стратегічної цілі 2

Назва індикатора	Одиниці виміру індикатора	Базове значення індикатора станом на 01.01.2024	Проміжне значення індикатора станом на 01.01.2026	Цільове значення індикатора станом на 01.01.2028
Впровадження системи автоматизованого моніторингу стану довкілля	Статус	Не впроваджено	В процесі впровадження	Впроваджено
Кількість освітніх програм у школах, університетах з метою забезпечення актуальними знаннями про екологічні виклики	Кількість	Відсутність даних	Зростання показника	Зростання показника
Скинуто забруднених зворотних вод у поверхневій водній об'єкті, % від загального обсягу	%	2,43%	Зниження показника	Зниження показника
Потужність очисних споруд	Млн куб. м	467,6	Зростання показника	Зростання показника
Використано свіжої води у міській та сільській місцевості	Млн куб. м	115,2	Зростання показника	Зростання показника
Наявність паспортів водних об'єктів	%	...	Зростання показника	Зростання показника
Оприлюднення якісного складу води водопостачальниками, раз на рік	Статус	Виконано	Виконано	Виконано
Реєстрація речових прав на ділянки (а), на яких розташовані об'єкти поводження з відходами, та їх паспортизація (б)	%	(а) 18% (б) 63%	Зростання показника	Зростання показника
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами (I-IV класи небезпеки)	Тис. тонн	750	Зниження показника	Зниження показника
Розробка інвестиційного проєкту обробки і видалення твердих побутових відходів, % виконання	%	0	50	100
Реконструкція полігону промислових відходів під комплекс по управлінню побутовими і промисловими відходами	%	0	50	100
Відсоток мешканців регіону, що мають доступ до мережі централізованого водопостачання (у розрізі міст, селищ та сел), шт / %	Кількість / %	міста: 17 / 100% селища: 55 / 91,7% села: 319 / 19,1%	Зростання показника	Зростання показника

Загальна площа лісів та лісовкритих площ	Тис. га	417,25	Зростання показника	Зростання показника
Площа виділених органами державної влади та органами місцевого самоврядування придатних для заліснення земель	га	...	Зростання показника	Зростання показника
Очищення лісових масивів та лісосмуг від несанкціонованих сміттєзвалищ	Кількість очищених масивів	...	Зростання показника	Зростання показника
Проведення інвентаризації лісових ділянок та полезахисних лісосмуг, пошкоджених внаслідок бойових дій (після розмінування території), % виконання	% виконання	0	50	100
Формування системи інформування населення щодо питань біорізноманіття, зміни клімату та збереження довкілля	Статус	Відсутня	В процесі впровадження	Впроваджено
Площа заповідників та природних національних парків, % від загальної площі області	Тис. га / %	85,43; 2,7	Зростання показника	Зростання показника
Розробка проєкту регіональної схеми формування екомережі Харківської області, % виконання	% виконання	0	50	100
Впровадження заходів із відновлення стану забруднених ґрунтів речовинами, пов'язаними із боєприпасами і знищеною військовою технікою, % виконання	% виконання	0	50	100
Кількість розчищених русел річок і водойм	Кількість	...	Зростання показника	Зростання показника

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ПОБУДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ТА СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ З ВИСОКОЮ ДОДАНОЮ ВАРТІСТЮ

Ціль стратегії спрямована на трансформацію економіки Харківської області через впровадження інноваційних підходів, смарт-спеціалізації та розвитку високотехнологічних галузей. Це передбачає ефективне використання регіонального потенціалу для інтеграції у глобальні економічні процеси, створення умов для стійкого економічного зростання та підвищення добробуту громад. Розвиток кластерних структур, підтримка малого та середнього бізнесу, а також модернізація інфраструктури сприятимуть формуванню конкурентоспроможної регіональної економіки.

Обґрунтування стратегічної цілі:

Побудова конкурентоспроможної економіки регіону є критично важливою в умовах значного впливу війни на інфраструктуру, бізнес і людський капітал. Втрата виробничих потужностей, порушення ланцюгів постачання та міграція населення зумовлюють необхідність переосмислення економічних пріоритетів і активного залучення інноваційних рішень. Харківська область має значний науково-дослідний і промисловий потенціал, який потребує системної підтримки та модернізації для адаптації до сучасних викликів. Смарт-спеціалізація дозволяє зосередитись на галузях із високою доданою вартістю, таких як енергомашинобудування, біофармацевтика, ІТ і креативні індустрії.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі призведе до таких результатів:

- ✓ Зростання рівня конкурентоспроможності регіональної економіки через стимулювання інноваційного розвитку.
- ✓ Розвиток смарт-спеціалізованих галузей, інтегрованих у глобальні ланцюги створення доданої вартості.
- ✓ Підвищення частки малого та середнього бізнесу в економіці регіону завдяки підтримці підприємництва.
- ✓ Модернізація транспортної, енергетичної та цифрової інфраструктури для забезпечення стійкого розвитку.
- ✓ Підвищення рівня зайнятості та добробуту населення через стимулювання економічної активності.
- ✓ Інтеграція екологічно чистих і ресурсозберігаючих технологій у виробничі процеси.

Досягнення цієї стратегічної цілі має забезпечуватись через реалізацію чотирьох оперативних цілей, які визначено ключовими:

1. Оперативна ціль 3.1. Упровадження кластерного підходу до побудови смарт-спеціалізованої структури економіки, інтегрованої в глобальні ланцюги створення доданої вартості.
2. Оперативна ціль 3.2. Розвиток конкурентоспроможності економіки громад регіону в умовах військових загроз.
3. Оперативна ціль 3.3. Підтримка реінтеграційних моделей розвитку малого та середнього бізнесу та соціального підприємництва.
4. Оперативна ціль 3.4. Відновлення та модернізація транспортної, енергетичної та комунікаційної інфраструктури.

Стратегічна ціль 3, перш за все, орієнтована на активізацію економічного розвитку регіону через стимулювання інноваційних процесів, підтримку малого та середнього підприємництва, розвиток смарт-спеціалізованих галузей і модернізацію інфраструктури. Реалізація завдань цієї цілі дозволить створити стійку економічну основу для регіону, залучити інвестиції та зміцнити його позиції на національному та міжнародному рівнях.

Фактори, що впливають на досягнення цієї стратегічної цілі, можна представити у вигляді декількох груп:

1. Економічні фактори:
 - ✓ Втрата економічних ресурсів та пошкодження підприємств через війну.
 - ✓ Потреба у збільшенні інвестицій у розвиток пріоритетних галузей.
 - ✓ Розширення міжнародної співпраці для відновлення та економічного розвитку.
2. Соціальні фактори:
 - ✓ Міграція кваліфікованих кадрів через військові дії.
 - ✓ Потреба у створенні робочих місць для ветеранів, ВПО та інших вразливих груп населення.
3. Технологічні фактори:
 - ✓ Впровадження сучасних технологій у виробничі процеси та управління.
 - ✓ Необхідність цифрової трансформації бізнесу та громади.
4. Політичні фактори:
 - ✓ Забезпечення стабільності державної та регіональної політики.
 - ✓ Спрощення процедур для розвитку підприємництва та інвестицій.
5. Екологічні фактори:
 - ✓ Інтеграція екологічних стандартів у виробничі процеси.
 - ✓ Впровадження заходів з енергоефективності та відновлювальних джерел енергії.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.1. Упровадження кластерного підходу до побудови смарт-спеціалізованої структури економіки, інтегрованої в глобальні ланцюги створення доданої вартості

Харківська область має значний інноваційний потенціал, зумовлений наявністю потужних промислових підприємств, науково-дослідних установ і висококваліфікованих кадрів. Ефективна реалізація цього потенціалу можлива через кластеризацію ключових галузей економіки та їхню інтеграцію в глобальні ланцюги створення доданої вартості. Упровадження кластерного підходу сприятиме розвитку високотехнологічних виробництв, таких як енергомашинобудування, авіаційна промисловість, біофармація, інформаційні технології та агропереробка, які є основою смарт-спеціалізації регіону. Враховуючи вплив війни, стратегія спрямована на відновлення економіки через стимулювання інновацій, цифровізацію та розвиток кліматично нейтральних технологій.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Високий рівень концентрації підприємств з інноваційним потенціалом у Харківській області, зокрема у галузях енергомашинобудування, фармацевтики та інформаційних технологій.
- ✓ Необхідність інтеграції у глобальні економічні процеси для залучення інвестицій і створення доданої вартості.
- ✓ Потреба в адаптації регіональної економіки до сучасних викликів, зокрема через впровадження цифрових технологій і розвитку стійких ланцюгів постачання.
- ✓ Стратегічна важливість відновлення економіки регіону після військових дій через інновації, зокрема в оборонній та енергетичній сферах.
- ✓ Рекомендації Joint Research Centre щодо спрямування на SMART IT-рішення, біоекономіку, креативні індустрії та освіту для майбутнього.

Завдання:

3.1.1. Спільно з центральними органами виконавчої влади сприяти розвитку смарт-спеціалізованих кластерних структур з високотехнологічним виробництвом у:

- енергомашинобудуванні (КВЕД 28.11, КВЕД 27.11, КВЕД 85.45).
- виробництві бронетанкової техніки (КВЕД 25.4, КВЕД 30.40, КВЕД 85.42).
- авіаційній промисловості (КВЕД 30.30, КВЕД 85.42).
- створенні та виробництві нових матеріалів (КВЕД 20, КВЕД 72.19, КВЕД 85.42).

3.1.2. На регіональному рівні стимулювати подальший розвиток смарт-спеціалізованих кластерних структур, які інтегровані в глобальні ланцюги створення доданої вартості, зокрема у:

- біофармації (КВЕД 21, КВЕД 72.11, КВЕД 85.42).
- інформаційних технологіях (КВЕД 62.01, КВЕД 85.42).
- креативних індустріях (окрім IT) (КВЕД 58.1, КВЕД 59, КВЕД 60, КВЕД 63, КВЕД 73, КВЕД 74, КВЕД 85.42).
- агропереробці (КВЕД 01, КВЕД 10, КВЕД 85.42).

3.1.3. Оновлення напрямів смарт-спеціалізації Харківської області з врахуванням територіально-орієнтованого підходу та резильєнтності до військових і гібридних загроз.

3.1.4. Розроблення та впровадження механізмів підтримки проектів регіонального розвитку, спрямованих на розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, визначених на засадах смарт-спеціалізації та кліматично нейтральної економіки.

3.1.5. Підтримка цифрової трансформації ключових секторів економіки регіону.

Очікувані результати:

- ✓ Розвиток інноваційних кластерів як драйверів економічного зростання.
- ✓ Зростання експорту продукції з високою доданою вартістю.
- ✓ Підвищення інвестиційної привабливості через розвиток смарт-спеціалізованих галузей.
- ✓ Підвищення ефективності виробництва завдяки цифровізації економіки.
- ✓ Досягнення кліматично нейтральної економіки через енергоефективні технології.
- ✓ Створення нових робочих місць у високотехнологічних галузях.
- ✓ Підвищення стійкості економіки регіону до зовнішніх шоків.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.2. Розвиток конкурентоспроможності економіки громад регіону в умовах військових загроз

В умовах військових загроз Харківська область стикається з новими викликами, які впливають на економічну активність, стійкість громад і рівень зайнятості. Створення умов для

адаптації економіки до сучасних викликів є необхідним кроком для забезпечення її стійкості. Запровадження сприятливих регуляторних механізмів, розвиток підприємництва, орієнтація на специфічні потреби цільових груп, таких як ветерани, молодь і внутрішньо переміщені особи, сприятиме стабільності та економічному зростанню. Стимулювання експорту, розвиток інфраструктури підтримки бізнесу та трансферу технологій посилять конкурентоспроможність громад і сприятимуть інтеграції регіону в національні й міжнародні економічні процеси.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Економічні виклики війни, такі як порушення ланцюгів постачання, знищення інфраструктури та зниження виробничих потужностей.
- ✓ Необхідність підтримки підприємництва для забезпечення стабільності зайнятості та стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу.
- ✓ Специфічні потреби цільових груп, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, людей з інвалідністю, молоді та жінок, які потребують адаптованих програм підтримки.
- ✓ Розвиток інфраструктури бізнесу, що включає створення баз для технологічного розвитку та виробничої кооперації.
- ✓ Потенціал міжнародної співпраці через залучення грантів і програм для активізації бізнесу та економічної діяльності.

Завдання:

- 3.2.1.** Сприяння унормуванню економічної діяльності та спрощенню дозвільних процедур в умовах військових загроз.
- 3.2.2.** Консультаційна підтримка розвитку підприємництва та супровід реалізації програм державної підтримки за секторами економіки.
- 3.2.3.** Сприяння розвитку виробництв і підприємницьких ініціатив в регіоні, зокрема орієнтованих на потреби окремих цільових груп: молодь, жінки, ветерани, ВПО, інваліди та ін.
- 3.2.4.** Сприяння експортній активності та інтернаціоналізації бізнесу, науки та освіти.
- 3.2.5.** Розвиток інфраструктури підтримки бізнесу та трансферу технологій, зокрема в агропромисловому секторі.
- 3.2.6.** Сприяння діяльності бізнес-об'єднань та виробничій кооперації з орієнтацією на продукцію з високою доданою вартістю та розвиток «зелених виробництв»

Очікувані результати:

- ✓ Підвищення економічної активності в громадах завдяки спрощенню регуляторних процедур.
- ✓ Зростання кількості підприємств, орієнтованих на високотехнологічні й «зелені» виробництва.
- ✓ Розширення участі бізнесу регіону в експортних операціях.
- ✓ Збільшення кількості підприємств, що отримали консультаційну або фінансову підтримку.
- ✓ Розвиток інфраструктури бізнесу, зокрема технологічних парків та інноваційних центрів.
- ✓ Активізація виробничої кооперації та створення нових робочих місць.
- ✓ Посилення стійкості громад до економічних наслідків військових загроз.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.3. Підтримка реінтеграційних моделей розвитку малого та середнього бізнесу та соціального підприємництва

Малий і середній бізнес є основою економічної стабільності в регіоні, особливо в умовах військових викликів. Розвиток реінтеграційних моделей, що забезпечують залучення до підприємницької діяльності ветеранів, ВПО та людей з інвалідністю, сприятиме відновленню економіки, соціальної інтеграції та зростанню зайнятості. Соціальне підприємство, яке поєднує економічні та соціальні цілі, має потенціал для подолання соціальної нерівності та стимулювання інновацій. Забезпечення доступу до фінансових, освітніх і технологічних ресурсів створить сприятливі умови для розвитку бізнесу в умовах нестабільності.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Висока соціальна вразливість регіону через значну кількість внутрішньо переміщених осіб, ветеранів і людей з інвалідністю, які потребують підтримки.
- ✓ Нагальна потреба в економічній адаптації, що передбачає створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу в умовах обмежених ресурсів.
- ✓ Значущість соціального підприємництва як інструменту для створення бізнесів із соціальною місією, що допоможе подолати виклики, спричинені війною.
- ✓ Обмежений доступ до фінансових, освітніх і технологічних ресурсів, які є критично важливими для підтримки підприємництва.
- ✓ Використання сучасних технологій, що сприяють підвищенню стійкості та конкурентоспроможності бізнесу в умовах кризи.

Завдання:

3.3.1 - Сприяння розвитку інклюзивного бізнесу, залучення ветеранів, людей з інвалідністю до регіонального ринку праці шляхом реалізації активних програм сприяння зайнятості, в тому числі компенсаторних програм для роботодавців.

3.3.2 - Забезпечення доступності для бізнесу послуг із гуманітарного розмінування.

3.3.3 - Запровадження системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів малого та середнього підприємництва відповідно до потреб економіки регіону з урахуванням вимог безбар'єрності.

3.3.4 - Сприяння доступу малих та середніх підприємств області до фінансово-кредитних ресурсів.

3.3.5 - Організація комплексної консультаційної допомоги підприємцям з актуальних питань ведення бізнесу.

3.3.6 - Сприяння інноваційній діяльності суб'єктів малого і середнього бізнесу регіону.

3.3.7 - Координація діяльності органів місцевої виконавчої влади, пов'язаної з реалізацією заходів щодо проведення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності в області, та здійснення контролю за її виконанням.

3.3.8 - Сприяння енергетичній незалежності суб'єктів бізнесу області задля безперервної роботи в умовах відсутності електропостачання.

Очікувані результати:

- ✓ Зростання частки соціального підприємництва у структурі економіки регіону.
- ✓ Залучення до ринку праці ветеранів, ВПО та людей з інвалідністю.
- ✓ Підвищення доступності фінансових і кредитних ресурсів для малого бізнесу.
- ✓ Реалізація програм перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.
- ✓ Зростання кількості підприємств, що використовують інноваційні рішення у своїй діяльності.
- ✓ Підвищення енергетичної незалежності бізнесу, зокрема через впровадження відновлювальних джерел енергії.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 3.4. Відновлення та модернізація транспортної, енергетичної інфраструктури та комунікаційної інфраструктури

Транспортна, енергетична й комунікаційна інфраструктура Харківської області зазнала значних пошкоджень унаслідок бойових дій, що обмежує доступ громадян до основних послуг і перешкоджає економічній активності. Відновлення критичної інфраструктури, її модернізація відповідно до сучасних стандартів, а також впровадження відновлюваних джерел енергії є ключовими для забезпечення стійкості громад і розвитку регіону. Зменшення енергетичної залежності та підвищення ефективності управління через впровадження цифрових рішень сприятиме довгостроковому розвитку.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Значні пошкодження інфраструктури, що виникли внаслідок військових дій, залишають критичну інфраструктуру регіону в аварійному стані, потребуючи невідкладного відновлення.
- ✓ Енергетична вразливість регіону вимагає заходів щодо досягнення енергетичної незалежності та скорочення вуглецевого сліду.
- ✓ Обмежена мобільність населення через недостатній розвиток громадського транспорту та альтернативних видів мобільності створює соціально-економічні бар'єри.
- ✓ Сучасні вимоги до цифровізації диктують необхідність розвитку «розумних громад» і впровадження цифрових платформ управління для ефективного розвитку територій.
- ✓ Міжнародна співпраця відкриває можливості для залучення грантів і інвестицій, спрямованих на відновлення та модернізацію регіональної інфраструктури.

Завдання:

- 3.4.1** Відновлення автодоріг, розвиток громадського транспорту і велосипедної інфраструктури в територіальних громадах
- 3.4.2** Відновлення та модернізація залізничної інфраструктури
- 3.4.3** Реалізація проєктів із декарбонізації і збільшення енергетичної ефективності будівель житлового фонду державної та комунальної форми власності
- 3.4.4** Відновлення пошкоджених об'єктів та електричних мереж для забезпечення сталого енергопостачання споживачів області.
- 3.4.5** Розвиток енергонезалежності громад, розширення співпраці з міжнародними організаціями в сфері енергозбереження та енергоефективності.
- 3.4.6** Впровадження відновлювальних джерел енергії та розподіленої енергетики.
- 3.4.7** Формування енергоефективної свідомості у громадян.
- 3.4.8** Впровадження інноваційних рішень та цифрових платформ управління, розвиток «розумних громад».

Очікувані результати:

- ✓ Відновлення автодоріг, залізничної інфраструктури та громадського транспорту.
- ✓ Модернізація енергетичної інфраструктури з акцентом на відновлювані джерела енергії.
- ✓ Зростання енергоефективності будівель та впровадження рішень із декарбонізації.
- ✓ Розвиток інфраструктури для «розумних громад» і цифрових платформ управління.
- ✓ Підвищення енергонезалежності громад через впровадження відновлюваних джерел енергії.
- ✓ Покращення умов для мобільності населення та вантажоперевезень.

Таблиця 52. Система ключових індикаторів моніторингу досягнення стратегічної цілі
3

Назва індикатора	Одиниці виміру індикатора	Базове значення індикатора станом на 01.01.2024	Проміжне значення індикатора станом на 01.01.2026	Цільове значення індикатора станом на 01.01.2028
Кількість функціонуючих суб'єктів господарювання	Одиниць	237 135	Зростання	Зростання
Кількість суб'єктів господарювання, що припинили діяльність	Одиниць	21 833	Зменшення показника	Зменшення показника
Кількість суб'єктів господарювання, які перейшли до інших регіонів	Одиниць	2 410	Зменшення показника	Зменшення показника
Кількість об'єктів відновлювальної енергетики (СЕС) (а) промислових, (б) фізичних осіб	Кількість (потужність, МВт)	(а) 20 СЕС, 26,57 МВт (б) 972 СЕС, 24,14 МВт	Зростання показника	Зростання показника
Показники діяльності кластерів:				
кількість активних кластерів в регіоні зареєстрованих на clustercollaboration.eu	Одиниць	5	Зростання	Зростання
кількість учасників кластерів	Одиниць	...	Зростання	Зростання
Затвердження складу регіональної команди з вибору смарт спеціалізації регіону	Виконання	-	Виконано	Виконано
Уточнення та затвердження пріоритетів смартспеціалізації для Харківської області	Виконання	-	Виконано	Виконано
Відновлення інфраструктури зв'язку і електропостачання залізниці в межах Харківської області	млн. грн.	...	370,1	485,0
Протяжність відремонтованих доріг загального користування місцевого значення	км	0	7334	
Доступність мобільного зв'язку у регіоні	Відсотків	92,7%	95%	100%
Доступ до інтернет-мереж на деокупованих територіях	Відсотків	61,5%	80%	100%
Доступ до мобільного зв'язку на деокупованих територіях	Відсотків	77,3%	85%	100%
Частка ЦНАП, обладнаних автоматизованими системами керування чергою	Відсотків	11%	50%	80%

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО ПРИВАБЛИВОГО КЛІМАТУ В РЕГІОНІ І СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Ціль стратегії спрямована на створення умов для залучення інвестицій, стимулювання інноваційного розвитку та підтримки підприємництва в Харківській області, що передбачає впровадження сучасної інфраструктури для бізнесу, формування ефективних механізмів взаємодії бізнесу, науки та інвесторів і підвищення конкурентоспроможності регіону на міжнародній арені, зокрема через відновлення економіки після руйнувань, завданих війною, залучення міжнародної допомоги, розвиток місцевого підприємництва та створення інноваційних кластерів.

Обґрунтування стратегічної цілі

Військова агресія завдала значних втрат економіці Харківської області, зруйнувавши частину інфраструктури, знизивши інвестиційну привабливість регіону та призвівши до втрат науково-технічного потенціалу, однак регіон зберігає високий потенціал завдяки розвиненій науковій базі, інноваційній діяльності, потужностям у промисловості, інформаційних технологіях та агропромислому секторі, що вимагає активізації зусиль для залучення іноземних і внутрішніх інвестицій, формування сприятливого бізнес-клімату та модернізації економіки з використанням міжнародних грантових програм, розвитку партнерства з європейськими структурами, відновлення інфраструктури та підтримки інноваційних ініціатив.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі призведе до таких результатів:

✓ Зростання обсягів прямих іноземних інвестицій у високотехнологічні галузі завдяки покращенню інвестиційного клімату та активному залученню міжнародної технічної допомоги.

- ✓ Розвиток інноваційної інфраструктури, включаючи створення та функціонування наукових парків, технопарків, індустріальних хабів і бізнес-акселераторів.

- ✓ Розширення співпраці з міжнародними донорами, урядами та організаціями для реалізації проєктів відновлення економіки та створення нових робочих місць.

- ✓ Підвищення доступності фінансових і технологічних ресурсів для малого та середнього бізнесу з метою підтримки їх стійкості та конкурентоспроможності.

- ✓ Розвиток високотехнологічного виробництва і продукції з високою доданою вартістю для інтеграції в глобальні ринки та забезпечення стійкого економічного зростання.

- ✓ Досягнення цієї стратегічної цілі забезпечуватиметься через реалізацію трьох оперативних цілей, які визначено ключовими:

1. **Оперативна ціль 4.1.** Підтримка інновацій та розвитку підприємництва через розвиток інвестиційно-інноваційної інфраструктури.

2. **Оперативна ціль 4.2.** Комунікаційний супровід і промоція інвестиційної пропозиції регіону.

3. **Оперативна ціль 4.3.** Підвищення безпеки інвестицій та відновлення військових втрат.

Стратегічна ціль 4, перш за все, орієнтована на створення умов для сталого економічного розвитку через залучення інвестицій, підтримку інноваційної діяльності та зміцнення підприємницького потенціалу регіону. Реалізація цієї цілі передбачає розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, стимулювання високотехнологічного виробництва та створення сприятливого інвестиційного клімату. Забезпечення інвестиційної привабливості регіону є ключовим завданням для економічного відновлення, збереження та зростання його конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях.

Фактори, що впливають на досягнення стратегічної цілі:

Економічні фактори

- ✓ Потреба у відновленні пошкодженої інфраструктури як бази для залучення інвестицій.

- ✓ Значна залежність від міжнародної технічної допомоги та інвестиційних ресурсів.

- ✓ Зростання витрат на виробництво та енергоносії, що ускладнює економічну активність.

- ✓ Наявність потужного науково-дослідного потенціалу, що потребує комерціалізації та інтеграції в економіку.

- ✓ Соціальні фактори

- ✓ Високий рівень міграції кваліфікованих кадрів через військові дії.

- ✓ Необхідність залучення внутрішньо переміщених осіб до економічної діяльності.

- ✓ Потреба в підтримці підприємництва серед уразливих категорій населення.

- ✓ Технологічні фактори

- ✓ Значний потенціал розвитку інноваційних хабів, технопарків та бізнес-акселераторів.

- ✓ Можливість впровадження цифрових платформ для підтримки підприємців і інвесторів.

- ✓ Використання сучасних технологій для підвищення ефективності виробничих процесів.

- ✓ Політичні фактори

- ✓ Невизначеність у сфері безпеки через військові дії, що обмежує інвестиційну привабливість.

- ✓ Підтримка з боку міжнародних партнерів для фінансування проєктів економічного відновлення.

- ✓ Необхідність ефективного державного регулювання у сфері підтримки підприємництва та інновацій.
- ✓ Екологічні фактори
- ✓ Необхідність інтеграції «зелених» технологій та кліматично нейтральних рішень у проекти економічного відновлення.
- ✓ Відновлення екологічно пошкоджених територій як важливий аспект інвестиційної привабливості регіону.
- ✓ Безпекові фактори
- ✓ Ризики, пов'язані з бойовими діями, які вимагають впровадження механізмів страхування інвестицій.
- ✓ Потреба у розмінуванні територій та відновленні безпечних умов для економічної діяльності.
- ✓ Забезпечення безперебійної роботи бізнесу в умовах кризових ситуацій.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 4.1. Підтримка інновацій та розвитку підприємництва через розвиток інвестиційно-інноваційної інфраструктури.

Підтримка інноваційного розвитку та підприємництва через створення інвестиційно-інноваційної інфраструктури є основою для відновлення та довгострокового розвитку економіки Харківської області. Інтеграція науки, бізнесу та державних ініціатив дозволить створити умови для розвитку стартапів, впровадження новітніх технологій і залучення інвестицій, сприяючи зростанню економічної активності регіону.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Відсутність належної інноваційної інфраструктури обмежує можливості для комерціалізації наукових розробок.
- ✓ Потреба у створенні сприятливого інвестиційного середовища для залучення фінансових ресурсів та розвитку підприємництва.
- ✓ Зростаючий попит на інтеграцію науки та бізнесу для забезпечення конкурентоспроможності економіки.
- ✓ Необхідність підтримки стартапів та інноваційних підприємств у складних умовах воєнного часу.
- ✓ Можливість залучення міжнародних інвестиційних ресурсів і грантів для розвитку регіону.

Завдання:

4.1.1 Створення та розвиток інноваційних хабів: наукових та індустріальних парків, технопарків, бізнес-інкубаторів та акселераторів для підтримки стартапів та інноваційних підприємств.

4.1.2 Стимулювання співпраці між бізнесом, науково-дослідними установами та університетами для комерціалізації наукових розробок.

4.1.3 Сприяння залученню інвестиційних ресурсів, коштів міжнародних організацій, програм ЄС та глобальних фінансових установ для реалізації проектів економічної реструктуризації.

Очікувані результати:

- ✓ Створення інноваційних хабів, технопарків, бізнес-інкубаторів і акселераторів для підтримки підприємництва.
- ✓ Залучення інвестицій до високотехнологічних галузей і збільшення кількості стартапів.

- ✓ Підвищення співпраці між бізнесом, науковими установами та університетами.
- ✓ Формування основи для довгострокового інноваційного розвитку регіону.
- ✓ Зростання рівня зайнятості через створення робочих місць у сфері інновацій.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 4.2. Комунікаційний супровід і промоція інвестиційної пропозиції регіону:

Ефективна комунікація та просування інвестиційного потенціалу Харківської області є ключовими інструментами для залучення інвесторів і підтримки розвитку економіки. Формування позитивного іміджу регіону, впровадження сучасних інформаційних технологій і організація заходів для інвесторів дозволять зміцнити економічну позицію області на міжнародній арені.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Недостатня поінформованість інвесторів про можливості регіону обмежує залучення інвестицій.
- ✓ Конкуренція між регіонами України за іноземні інвестиції вимагає активної промоції регіонального потенціалу.
- ✓ Потреба в розвитку цифрових платформ для надання актуальної інформації інвесторам.
- ✓ Відновлення довіри до регіону як інвестиційно привабливого середовища.
- ✓ Необхідність популяризації інвестиційних можливостей через організацію заходів і міжнародну співпрацю.

Завдання:

- 4.2.1** Просування в регіоні економічних платформ з метою підвищення рівня конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва області.
- 4.2.2** Участь і проведення заходів для залучення іноземних інвесторів та популяризації інвестиційних можливостей регіону.
- 4.2.3** Впровадження і підтримка інформаційно-аналітичних онлайн сервісів для інвесторів та підприємців
- 4.2.4** Розробка і просування бренду Харківської області, організація інформаційних кампаній з просування регіону на світовій арені

Очікувані результати:

- ✓ Збільшення обсягів інвестицій, залучених до стратегічних галузей.
- ✓ Впровадження сучасних онлайн-сервісів для інвесторів.
- ✓ Формування позитивного іміджу Харківщини через просування регіонального бренду.
- ✓ Організація міжнародних заходів для залучення інвесторів і популяризації регіону.
- ✓ Посилення економічної співпраці з міжнародними організаціями та фондами.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 4.3. Підвищення безпеки інвестицій та відновлення військових втрат:

В умовах воєнних загроз забезпечення безпеки інвестицій та відновлення пошкодженої інфраструктури є критично важливими для підтримки економічної стабільності. Впровадження механізмів страхування інвестиційних ризиків, залучення міжнародних ресурсів і програм відновлення дозволять зберегти економічну активність регіону та сприяти його відновленню.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Значні руйнування економічної та соціальної інфраструктури через військові дії потребують невідкладного відновлення.
- ✓ Високі ризики для інвесторів у зв'язку з бойовими діями ускладнюють залучення фінансових ресурсів.
- ✓ Необхідність використання міжнародних програм фінансування для реалізації проєктів відновлення.
- ✓ Відсутність механізмів страхування інвестицій від військових ризиків.
- ✓ Потреба у швидкому відновленні економічної діяльності та соціальної стійкості регіону.

Завдання:

- 4.3.1** Сприяння використанню інструментів страхування інвестицій від ризиків, пов'язаних зі збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом.
- 4.3.2** Проведення інформаційних кампаній, щодо управління військовими ризиками.
- 4.3.3** Програмування відбудови та оновлення інфраструктури регіону.
- 4.3.4** Сприяння залучення міжнародних інвестицій для фінансування проєктів з відновлення інфраструктури та економічної активності.

Очікувані результати:

- ✓ Впровадження програм страхування інвестицій від військових ризиків.
- ✓ Залучення міжнародних інвестицій для відновлення пошкоджених об'єктів інфраструктури.
- ✓ Відновлення критичних інфраструктурних об'єктів і модернізація їх відповідно до сучасних стандартів.
- ✓ Створення стабільного середовища для залучення нових інвестицій.
- ✓ Зміцнення економічної стійкості регіону через розвиток ключових галузей.

Таблиця 53. Система ключових індикаторів моніторингу досягнення стратегічної цілі 4

Назва індикатора	Одиниці виміру індикатора	Базове значення індикатора станом на 01.01.2024	Проміжне значення індикатора станом на 01.01.2026	Цільове значення індикатора станом на 01.01.2028
Запуск аналітичного порталу Харківщини	Одиниць	0	1	1
Створення технологічних хабів, наукових парків, технологічних парків та інноваційних центрів та ін	Одиниць	...	Зростання показника	Зростання показника
Кількість реалізованих проєктів з комплексної термомодернізації громадських будівель	Одиниць	0	27	
Ініціювання перед профільними ЦОВВ питань щодо необхідності внесення змін до чинних нормативно-правових актів, які регулюють сфери діяльності	Кількість звернень	...	Зростання показника	Зростання показника
Здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо наявних змін у нормативно-правових актах та/або прийняття нових, інших документах та щодо наявних грантових проєктів і програм	Кількість консультацій	...	Зростання показника	Зростання показника

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ТА САМОВРЯДУВАННЯ В РЕГІОНІ

Регіональна стратегічна ціль спрямована на розвиток ефективного управління та самоврядування в Харківській області шляхом інтеграції європейських стандартів, запровадження цифрових трансформацій, удосконалення взаємодії між органами влади та громадами, а також розширення співпраці з міжнародними партнерами. Реалізація цієї передбачає зміцнення інституційної спроможності громад, підвищення якості надання публічних послуг, розвиток прозорості та інклюзивності в управлінні, що сприятиме сталому розвитку регіону.

Обґрунтування стратегічної цілі

Війна значно ускладнила управлінські процеси в Харківській області, створивши нові виклики для органів влади та громад. Пошкодження інфраструктури, необхідність адаптації до воєнних умов і післявоєнного відновлення вимагають впровадження інноваційних підходів в управлінні. Успішна інтеграція європейських стандартів управління та цифрових технологій дозволить забезпечити ефективність роботи органів влади, підвищити якість публічних послуг, сприяти прозорості та підзвітності рішень, а також зміцнити партнерство з міжнародними організаціями. Підтримка співпраці з громадами, запровадження сучасних підходів до планування розвитку та забезпечення цифрової грамотності громадян створять основу для сталого розвитку регіону.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі призведе до таких результатів:

- ✓ Розвиток цифрової інфраструктури для надання якісних публічних послуг та посилення цифрової грамотності населення.
- ✓ Підвищення прозорості та підзвітності органів влади через впровадження відкритих даних та сучасних механізмів комунікації.
- ✓ Посилення кібербезпеки та захисту інформації, що забезпечить стабільність управлінських процесів і підвищить довіру до влади.
- ✓ Розвиток співробітництва з міжнародними організаціями, залучення донорських коштів та реалізація проектів на основі публічно-приватного партнерства.
- ✓ Зміцнення спроможності громад до ефективного управління через професійний розвиток кадрів, впровадження геоінформаційних систем та розвиток інструментів місцевої статистики.

Досягнення цієї стратегічної цілі забезпечуватиметься через реалізацію трьох оперативних цілей:

1. **Оперативна ціль 5.1.** Підтримка цифрових трансформацій та протидія гібридним загрозам.
2. **Оперативна ціль 5.2.** Ефективна взаємодія органів влади та самоврядування, спрямована на комплексний розвиток територій регіону.
3. **Оперативна ціль 5.3.** Розвиток співробітництва і партнерства в регіоні.

Стратегічна ціль 5 спрямована на забезпечення сучасного рівня управління та самоврядування в Харківській області шляхом впровадження європейських стандартів, розвитку цифрових трансформацій, зміцнення співпраці з громадами та міжнародними партнерами. Ціль передбачає посилення інституційної спроможності органів влади, підвищення ефективності та прозорості надання публічних послуг, адаптацію до викликів воєнного та післявоєнного періоду. Реалізація завдань дозволить забезпечити стійкість управлінської системи регіону та інтегрувати її у європейський простір.

Фактори, що впливають на досягнення цієї стратегічної цілі, включають:

1. Інституційні фактори:
 - ✓ Потреба в підвищенні кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування.
 - ✓ Розвиток прозорих і підзвітних механізмів управління.
2. Технологічні фактори:
 - ✓ Впровадження сучасних цифрових рішень у наданні адміністративних послуг.
 - ✓ Підвищення рівня кібербезпеки та захисту даних.
3. Соціальні фактори:
 - ✓ Забезпечення рівного доступу до публічних послуг для вразливих груп населення.
 - ✓ Посилення цифрової інклюзії громадян.
4. Економічні фактори:
 - ✓ Залучення донорських коштів для розвитку цифрової інфраструктури та відновлення регіону.
 - ✓ Підтримка публічно-приватного партнерства для реалізації проєктів.
5. Політичні фактори:
 - ✓ Забезпечення стабільності регіональної політики.
 - ✓ Інтеграція принципів європейського управління у практику органів влади та самоврядування.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.1. Підтримка цифрових трансформацій та протидія гібридним загрозам

Цифрова трансформація є основою для модернізації управлінських процесів і надання адміністративних послуг, особливо в умовах війни. Забезпечення сталості цифрової інфраструктури, підвищення цифрової грамотності населення та розвиток кібербезпеки сприятимуть інтеграції сучасних інструментів у роботу органів влади. Протидія гібридним загрозам через удосконалення системи захисту інформації є критично важливою для стабільного функціонування регіону.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Недостатній рівень цифровізації та доступу до сучасних технологій у наданні адміністративних послуг обмежує ефективність управління в регіоні.
- ✓ Зростання кіберзагроз через військову агресію потребує впровадження сучасних механізмів захисту інформації.
- ✓ Відсутність належної цифрової інфраструктури у громадах створює бар'єри для ефективного управління та доступу громадян до публічних послуг.
- ✓ Низький рівень цифрової грамотності населення ускладнює інтеграцію цифрових рішень у повсякденне життя.
- ✓ Значна частина систем надання адміністративних послуг не використовує сучасні інформаційні системи, що потребує їх модернізації.

Завдання:

- 5.1.1** Посилення спроможності і сталості мережі надання адміністративних послуг, зокрема підвищення цифрової інклюзії.
- 5.1.2** Запровадження цифрових інструментів надання публічних послуг.
- 5.1.3** Подальший розвиток систем цифрового документообігу органів виконавчої влади та самоврядування регіону.
- 5.1.4** Сприяння підвищенню рівня цифрової грамотності населення.
- 5.1.5** Підвищення рівня кібербезпеки та захисту інформації в регіоні.
- 5.1.6** Сприяння розгортанню та підвищенню сталості мереж цифрової інфраструктури в громадах регіону.

Очікувані результати:

- ✓ Підвищення доступності адміністративних послуг через розширення мережі ЦНАП і впровадження цифрових інструментів.
- ✓ Зростання рівня цифрової грамотності населення завдяки навчальним програмам і просвітницьким кампаніям.
- ✓ Забезпечення високого рівня кібербезпеки в регіоні для захисту публічної інформації та цифрових систем.
- ✓ Розширення і модернізація цифрової інфраструктури в громадах, що сприятиме їхньому економічному та соціальному розвитку.
- ✓ Автоматизація документообігу в органах виконавчої влади для підвищення ефективності управління.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.2. Ефективна взаємодія органів влади та самоврядування, спрямована на комплексний розвиток територій регіону

Ефективна співпраця між органами влади та самоврядування потребує оновлення містобудівної документації, впровадження сучасних практик планування та підвищення кадрового потенціалу. Застосування геоінформаційних систем і розвиток місцевої статистики дозволять ухвалювати обґрунтовані рішення, спрямовані на сталий розвиток територій і покращення якості життя населення.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

- ✓ Недостатня координація між органами виконавчої влади та самоврядування гальмує реалізацію програм відновлення та розвитку регіону.
- ✓ Відсутність оновленої містобудівної документації ускладнює планування та реконструкцію територій.
- ✓ Низький рівень професійної підготовки кадрів органів місцевого самоврядування обмежує ефективність управління.
- ✓ Відсутність інтегрованих геоінформаційних систем перешкоджає прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.
- ✓ Необхідність дотримання принципів інклюзивності та доступності при відновленні житлової та соціальної інфраструктури.

Завдання:

5.2.1 Розроблення та оновлення містобудівної документації, програмних документів відновлення на рівні регіону та громад.

5.2.2 Підтримка розвитку територій регіону та формування регіональних полюсів зростання.

5.2.3 Впровадження сучасних практик містопланування та містобудування з урахуванням принципів інклюзивності та оновлених стандартів доступності житлових будинків.

5.2.4 Розвиток кадрового потенціалу регіональних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

5.2.5 Запровадження геоінформаційних систем, розвиток інструментів місцевої статистики, зокрема гендерно дезагрегованих.

Очікувані результати:

- ✓ Оновлення містобудівної документації, що забезпечить ефективне планування відновлення регіону.
- ✓ Створення регіональних полюсів зростання, що сприятимуть розвитку економіки та соціальної інфраструктури.
- ✓ Впровадження сучасних практик містопланування та принципів інклюзивності у відновленні територій.
- ✓ Розвиток професійного потенціалу кадрів місцевого самоврядування, що підвищить

якість управління.

✓ Створення геоінформаційних систем і покращення статистичних даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

ОПЕРАТИВНА ЦІЛЬ 5.3. Розвиток співробітництва і партнерства в регіоні

Посилення співпраці з міжнародними партнерами, підтримка громадської самоорганізації та розвиток публічно-приватного партнерства сприятимуть залученню ресурсів для відновлення регіону. Інтеграція у глобальні економічні, наукові та культурні процеси підвищить конкурентоспроможність регіону, а забезпечення прозорості органів влади зміцнить довіру громадян і міжнародної спільноти.

Причини та необхідність реалізації оперативної цілі:

✓ Високий рівень залежності від зовнішньої допомоги вимагає ефективного управління донорськими коштами.

✓ Недостатній рівень прозорості та підзвітності органів влади обмежує довіру громадян до управлінських процесів.

✓ Відсутність інтеграції регіону у глобальні економічні, наукові та культурні процеси стримує розвиток міжмуніципального та міжнародного співробітництва.

✓ Низький рівень розвитку публічно-приватного партнерства гальмує залучення інвестицій у регіональні проекти.

✓ Недостатній рівень підтримки громадських організацій та ініціатив обмежує участь громадян у процесах прийняття рішень.

Завдання:

5.3.1 Організація на базі Агенції регіонального розвитку системи залучення та супроводження коштів донорів на принципах підзвітності і добросовісності.

5.3.2 Ефективне управління публічними інвестиціями і розвиток публічно-приватного партнерства.

5.3.3 Підтримка форм громадської самоорганізації в громадах, зокрема організацій по захисту прав, груп і об'єднань споживачів, волонтерських та благодійних організацій.

5.3.4 Сприяння розвитку міжмуніципального і міжнародного співробітництва та інтеграція регіону у глобальні економічні, наукові та культурні процеси.

5.3.5 Забезпечення прозорості і підзвітності органів влади і самоврядування в регіоні, сприяння оприлюдненню публічної інформації і розвитку відкритих даних.

Очікувані результати:

✓ Ефективне залучення донорських коштів через прозорі механізми управління проектами.

✓ Розширення міжнародного та міжмуніципального співробітництва для інтеграції регіону у глобальні процеси.

✓ Зміцнення публічно-приватного партнерства, що сприятиме економічному зростанню та залученню інвестицій.

✓ Збільшення прозорості органів влади через розвиток відкритих даних і доступу до публічної інформації.

✓ Посилення участі громадян у прийнятті рішень через підтримку громадських організацій та самоорганізації.

Таблиця 54. Система ключових індикаторів моніторингу досягнення стратегічної цілі 5

Назва індикатора	Одиниці виміру індикатора	Базове значення індикатора станом на 01.01.2024	Проміжне значення індикатора станом на 01.01.2026	Цільове значення індикатора станом на 01.01.2028
Кількість відкритих в територіальних громадах області точок доступу до адміністративних послуг	Одиниць	112	160	201
Відсоток справ заведених у Єдиній інформаційній системі соціальної сфери	Відсоток	0	80	100
Облаштування відкритих Wi-Fi зон на території відвідування: центрах надання адміністративних послуг та віддалених робочих місць	Одиниць	94	160	201
Облаштування відкритих Wi-Fi зон на території відвідування: відділів та управлінь соціального захисту населення (фронт офісами)	Одиниць	88	92	96
Розгалуження та підтримка мережі молодіжно-дорадчих органів	Одиниць	19	22	25
Кількість молодіжних просторів	Одиниць	25	30	35
Кількість громад, які розробляють або затвердили комплексні плани просторового розвитку	Одиниць	2	Зростання показника	Зростання показника
Наявність генеральних планів населених пунктів регіону	Відсотків	50,9	Зростання показника	Зростання показника
Створення APP	...	Відсутня	Створена	

VIII. РОЗДІЛ

УЗГОДЖЕНІСТЬ
СТРАТЕГІЇ РЕГІОНУ
З ДЕРЖАВНИМИ
СТРАТЕГІЧНИМИ
ДОКУМЕНТАМИ
ТА МІЖНАРОДНИМИ
ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ
КРАЇНИ

Національна система стратегічного планування, покладена в основу Стратегії регіонального розвитку Харківської області на 2021–2027 роки, передбачає узгодженість цілей, завдань та інструментів на всіх рівнях управління – від державного до місцевого.

Ця Стратегія відповідає ключовим орієнтирам Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 (зі змінами від 22.08.2024), зокрема стратегічним та оперативним цілям:

- ✓ Формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.
- ✓ Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
- ✓ Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування.

Стратегія регіонального розвитку Харківської області розроблена з урахуванням економічних, соціальних, екологічних, інфраструктурних, територіальних та інших аспектів регіонального розвитку, а також узгоджена з Генеральною схемою планування території України, ключовими планувальними документами обласного рівня та містобудівною документацією. Вона забезпечує системну інтеграцію галузевих, просторових і територіальних політик, що сприяє комплексному використанню потенціалу області.

Під час розроблення Стратегії було враховано комплекс національних стратегічних документів, ухвалених органами державної влади України, зокрема галузеві стратегії, затверджені Кабінетом Міністрів України, а також Указами Президента України (див. таблицю). Ці документи закладають основи державної політики у сферах економічного зростання, соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, інфраструктури, екології, безпеки та інших стратегічно важливих напрямках. Вони визначають методологічні орієнтири, уніфікують стандарти та критерії оцінювання результативності, а також забезпечують дотримання загальнодержавних пріоритетів у процесі формування регіональної політики.

Таблиця 55. Перелік стратегічних документів, ухвалених органами державної влади України, що визначають пріоритети розвитку у різних сферах

№ п/п	назва стратегічного документа	короткий зміст / основні напрямки
1	<u>Національна економічна стратегія на період до 2030 року</u>	Визначає пріоритети формування конкурентоспроможної, інноваційної та стійкої економіки України, стимулювання інвестицій, розвитку промисловості та підтримки підприємництва
2	<u>Енергетична стратегія України до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»</u>	Передбачає зміцнення енергетичної безпеки, підвищення енергоефективності, диверсифікацію постачання енергоресурсів та інтеграцію до європейського енергетичного простору
3	<u>Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року</u>	Окреслює модернізацію аграрного сектору, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, розвиток сільських територій та вихід на світові ринки
4	<u>Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року</u>	МСП
5	<u>Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року</u>	Має на меті перетворити туризм на чинник економічного зростання, розвиваючи туристичну інфраструктуру, просуваючи культурно-історичні та природні ресурси

6	<u>Стратегія національної безпеки України та інші безпекові стратегії</u>	Визначає напрями зміцнення обороноздатності, економічної та інформаційної безпеки, а також системи реагування на сучасні загрози
7	<u>Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки</u>	Спрямована на зміцнення громадянського суспільства, залучення громадських організацій до формування політики, підвищення прозорості та підзвітності влади
8	<u>Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року</u>	Передбачає заходи з підвищення народжуваності, поліпшення умов життя, охорони здоров'я та міграційної політики для забезпечення сталого демографічного балансу
9	<u>Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року</u>	Визначає заходи інтеграції внутрішньо переміщених осіб у суспільне життя, забезпечення доступу до житла, зайнятості, освіти та медичних послуг
10	<u>Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року</u>	Окреслює соціальний захист, медичну та психологічну реабілітацію ветеранів, їх інтеграцію у суспільство, працевлаштування та професійну адаптацію
11	<u>Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року</u>	Визначає напрями розвитку спортивної інфраструктури, залучення населення до занять спортом, підготовку спортсменів світового рівня
12	<u>Національна молодіжна стратегія до 2030 року</u>	Спрямована на розвиток потенціалу молоді, підвищення якості освіти та можливостей працевлаштування, підтримку молодіжного підприємництва та інновацій
13	<u>Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року</u>	Передбачає реформування медичної галузі, підвищення якості та доступності послуг, профілактику захворювань, впровадження сучасних лікувальних технологій
14	<u>Стратегічний план діяльності МОН до 2027 року</u>	Визначає напрями модернізації освіти, розвиток науки, інтеграцію інновацій і забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців
15	<u>Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери</u>	Окреслюють перехід до цифрових рішень у наданні соціальних послуг, підвищення ефективності та доступності соціальної допомоги
16	<u>Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року</u>	Має на меті подолання гендерних стереотипів, забезпечення гендерної рівності в економічній, соціальній та політичній сферах
17	<u>Державна цільова національно-культурна програма "Єдність у розмаїтті" на період до 2034 року</u>	Спрямована на підтримку національних меншин і корінних народів, збереження їхньої ідентичності, інтеграцію у суспільне життя країни
18	<u>Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року</u>	Визначають цілі та принципи охорони довкілля, сталого використання ресурсів, запобігання зміні клімату та адаптації до неї
19	<u>Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року</u>	Передбачає заходи з охорони довкілля, раціонального використання ресурсів, скорочення викидів парникових газів та підвищення екостійкості
20	<u>Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року</u>	Окреслює шляхи зменшення утворення відходів, впровадження сучасних технологій переробки, розширення роздільного збору та екобезпеки поводження з відходами
21	<u>Національна транспортна стратегія України до 2030 року</u>	Визначає модернізацію транспортної інфраструктури, розвиток логістики, підвищення безпеки дорожнього руху та впровадження інновацій у транспортній сфері
22	<u>Стратегію реформування державного управління України на 2022-2025 роки</u>	Містить напрями вдосконалення роботи органів влади, підвищення прозорості та ефективності управлінських процесів, розбудову професійної держслужби
23	<u>Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки</u>	Спрямована на зниження рівня корупції через реформування інституцій, забезпечення прозорості влади, удосконалення механізмів виявлення та запобігання корупції
24	<u>Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки</u>	Визначає заходи з підвищення ефективності, прозорості та підзвітності у використанні державних коштів, запобігання нераціональним витратам
25	<u>Стратегія комунікацій з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року</u>	Передбачає інформаційний супровід євроатлантичної інтеграції, поліпшення комунікацій, формування позитивного міжнародного іміджу та розуміння суспільством стратегічних цілей країни

Збалансоване поєднання цих національних орієнтирів з урахуванням специфічних потреб, можливостей та потенціалу Харківської області створює основу для формування довгострокової візії розвитку регіону. Такий підхід підвищує ефективність міжгалузевої взаємодії, стимулює інноваційну активність та сприяє сталому розвитку Харківщини.

Також існує низка інших стратегічних документів, ухвалених органами державної влади, які ми врахували в процесі розроблення Стратегії. Однак вони не були винесені до наведеної таблиці через їх менш прямий вплив на регіональну політику або через те, що їхні положення вже інтегровані у зазначені вище документи. Це забезпечує зосередження уваги на ключових стратегічних орієнтирах, що мають безпосереднє значення для формування стратегічного бачення розвитку Харківської області.

У Стратегії регіонального розвитку Харківської області враховано чинні міжнародні зобов'язання, які забезпечують імплементацію світових стандартів у місцеві політики та програми. Такий підхід дозволяє врахувати права людини, соціальну справедливість, принципи децентралізації, екологічну збалансованість та демократичні цінності при плануванні регіональних проектів. Застосування положень міжнародних договорів, угод та конвенцій дає змогу більш ефективно модернізувати промисловий сектор, підвищувати конкурентоспроможність бізнесу, розвивати інфраструктуру, просувати принципи сталого розвитку, а також залучати додаткові інвестиції та зміцнювати довіру до місцевої влади. Завдяки цьому Харківська область отримує кращі можливості для досягнення своїх стратегічних цілей, набуваючи сталості, інклюзивності та привабливості для інвесторів і партнерів.

Таблиця 56. Міжнародні зобов'язання, імplementовані у стратегію регіонального розвитку Харківської області

Назва міжнародного зобов'язання	Аспекти імплементації у стратегію регіонального розвитку
Угода про асоціацію між Україною та ЄС	Гармонізація регіональних економічних стандартів з нормами ЄС, підвищення конкурентоспроможності місцевих підприємств, розвиток інфраструктури та формування ПВЗВТ на місцях.
Європейська хартія місцевого самоврядування	Посилення децентралізації, розвиток потенціалу громад, підтримка місцевої демократії, формування ефективних місцевих органів влади, розширення їхніх повноважень.
Міжнародні пакти ООН з прав людини (МПГПП, МПЕСКП)	Забезпечення рівного доступу до ресурсів і послуг, врахування прав людини при плануванні інфраструктурних проектів, соціальна справедливість у регіональних програмах.
Європейська соціальна хартія	Стимулювання зайнятості, розвиток соціальних послуг у регіонах, створення умов для гідної праці, покращення доступу до охорони здоров'я, освіти та соцзахисту.
Рамкова конвенція про захист національних меншин	Збереження культурної різноманітності регіонів, підтримка освіти та медіа на мовах меншин, розвиток інклюзивних заходів у сфері культури та туризму.
Паризька угода, РКЗК ООН, UNFCCC	Інтеграція кліматичних цілей у регіональне планування, розвиток «зелених» технологій, стимулювання енергоефективності та відновлюваних джерел енергії на місцевому рівні.
Орхуська конвенція	Забезпечення доступу громад до екологічної інформації, проведення громадських консультацій, урахування громадської думки у екоплануванні.
Еспо конвенція	Здійснення екологічних оцінок впливу регіональних проектів, особливо транскордонних, за участі суміжних держав і місцевих спільнот.
Членство у Світовій організації торгівлі (СОТ)	Врахування міжнародних стандартів у розвитку регіональних виробництв, стимулювання експорту та підвищення якості продукції місцевих виробників.
Антикорупційні стандарти Ради Європи, ОБСЄ, ООН	Підвищення прозорості регіонального управління, впровадження антикорупційних заходів, забезпечення підзвітності та доброчесності місцевої влади.

Ці аспекти створюють рамкові умови для формування цілісної стратегії регіонального розвитку, спрямованої на сталий, конкурентний, соціально орієнтований, екологічно збалансований розвиток регіонів України.

ІХ. РОЗДІЛ

ОСНОВНІ ЕТАПИ
ТА МЕХАНІЗМИ
РЕАЛІЗАЦІЇ
СТРАТЕГІЇ

Положення цього розділу підготовлено з урахуванням вимог Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 940 від 13.08.2024), а також Постанови Кабінету Міністрів України № 816 від 04.08.2023. Усі описані механізми, етапи та інструменти реалізації Стратегії узгоджуються з оновленими підходами до формування, впровадження, моніторингу та оцінки результативності регіональної політики, забезпечуючи цілісність, прозорість та системність процесу.

Органи, що забезпечують реалізацію Стратегії на регіональному та місцевому рівнях

Реалізація Стратегії регіонального розвитку Харківської області покладається на низку органів та інституцій, які діють у взаємодії й координують свої зусилля задля досягнення визначених цілей:

- Харківська обласна державна (військова) адміністрація (ХОВА) – виступає ключовим виконавчим органом, що забезпечує впровадження Стратегії на практиці, здійснює координацію дій структурних підрозділів та державних інституцій на обласному рівні, а також співпрацює з центральними органами виконавчої влади для дотримання загальнодержавних пріоритетів.
- Харківська обласна рада – у межах власних повноважень затверджує стратегічні документи регіонального розвитку, бере участь у формуванні політики та здійснює представницькі функції, забезпечуючи взаємодію з органами місцевого самоврядування.
- Органи місцевого самоврядування (міські, селищні та сільські ради, об'єднані територіальні громади) – відповідають за розроблення й впровадження місцевих стратегій розвитку, що узгоджуються зі Стратегією регіонального розвитку. Вони беруть активну участь у формуванні проєктів та програм, спрямованих на підвищення економічної активності, розбудову інфраструктури й поліпшення якості життя громадян.
- Агенція регіонального розвитку, громадські організації, наукові та експертні структури – залучаються до процесу стратегічного планування, надають консалтингову, аналітичну та методичну підтримку, беруть участь у громадських обговореннях та формуванні пропозицій.

Механізми та інструменти реалізації Стратегії

Внесення змін до Стратегії регіонального розвитку Харківської області на 2021-2027 роки зумовлює уточнення механізму її реалізації, який передбачає розробку одного плану реалізації стратегії на 2025-2027 роки. Фактично реалізація стратегії здійснюватиметься за другим етапом, що визначається відповідним планом реалізації стратегії. В рамках розробки плану реалізації стратегії будуть уточнені та деталізовані показники досягнення стратегічних та операційних цілей і завдань стратегії. Виконання цілей стратегії забезпечується широким спектром інструментів, які спрямовані на досягнення стратегічних цілей і завдань:

- План заходів з реалізації Стратегії – структурований документ, що визначатиме середньострокові організаційні, правові та інші заходи, необхідні для реалізації регіональної стратегії, строки здійснення заходів та відповідальних за їх здійснення, індикатори оцінювання здійснення заходів та їх цільові значення індикативні обсяги і джерела фінансування, регіональні програми розвитку, спрямовані на вирішення інвестиційних завдань регіональної стратегії. Він забезпечує системну та поетапну реалізацію стратегічних цілей.
- Програмно-проєктний підхід – розроблення та впровадження програм і проєктів регіонального розвитку, орієнтованих на пріоритетні напрями діяльності: економічний ро-

звиток, розвиток людського потенціалу, формування сталого просторового середовища.

— Моніторинг та оцінювання результативності – впровадження механізмів регулярно-го спостереження за показниками, встановленими Стратегією, та здійснення коригувальних дій у разі відхилень від запланованих результатів. В процесі розробки плану заходів з реалізації стратегії будуть уточнені та деталізовані кількісні і якісні показники реалізації цілей.

— Механізми державно-приватного партнерства (ДПП), грантового фінансування та залучення інвестицій – стимулювання бізнесу, міжнародних організацій та інших партнерів до активної участі у впровадженні стратегічних проєктів.

— Інформаційна підтримка та комунікаційні платформи – забезпечення прозорості, відкритості, інклюзивності процесу реалізації Стратегії, залучення всіх зацікавлених сторін до дискусії та розробки спільних рішень.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Досягнення цілей Стратегії регіонального розвитку Харківської області потребує використання різноманітних джерел фінансування, раціонального розподілу ресурсів та створення умов для залучення додаткових коштів:

— Державний бюджет та обласний бюджет – основні джерела фінансування реалізації Стратегії, які спрямовують кошти на розвиток інфраструктури, соціальних послуг, економічне зростання та просторову інтеграцію.

— Місцеві бюджети територіальних громад – підтримка реалізації місцевих проєктів і ініціатив, що узгоджуються зі Стратегією, стимулювання розвитку громадських інфраструктур та підвищення якості життя населення.

— Міжнародна технічна допомога, проєкти міжнародних фінансових організацій та фондів – залучення зовнішніх ресурсів для фінансування інноваційних, екологічних, соціальних та інфраструктурних проєктів, а також підвищення спроможності місцевих органів влади до ефективного управління розвитком.

— Інвестиційні проєкти, державно-приватне партнерство, грантові та кредитні програми – створення привабливих умов для бізнесу, інвесторів та неурядових організацій задля нарощення потенціалу регіону, розвитку підприємництва та стимулювання економічного зростання.

Завдяки комплексному підходу, участі всіх зацікавлених сторін, ефективному використанню фінансових ресурсів і впровадженню сучасних інструментів управління Стратегія регіонального розвитку Харківської області на 2021–2027 роки сприятиме сталому економічному, соціальному й екологічному розвитку регіону та підвищенню добробуту його мешканців.

Х. РОЗДІЛ

МОНІТОРИНГ УПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ

Проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії розвитку Харківської області та Плану заходів з її реалізації здійснюється відповідно до принципів та положень, закріплених у Законах України «Про засади державної регіональної політики» та «Про стратегічну екологічну оцінку», а також згідно з процедурою, встановленою постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2023 р. № 816 (з змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 305 від 15.03.2024). Зазначені нормативно-правові акти визначають механізми, індикатори та критерії оцінювання впливу реалізованих заходів на соціально-економічний, екологічний та просторовий розвиток, забезпечуючи дотримання принципів сталості, збалансованості та смарт-спеціалізації.

Система моніторингу передбачає регулярний збір, систематизацію та аналіз кількісних і якісних показників, що характеризують стан досягнення цілей, пріоритетів та завдань регіональної стратегії, а також оцінку впливу заходів на якість життя населення, стан довкілля та конкурентоспроможність регіону. Фактичні значення індикаторів виконання Плану заходів порівнюються з прогностичними, що дає змогу визначити ступінь відхилень та виявити фактори, які зумовлюють необхідність коригування прийнятих управлінських рішень.

У процесі моніторингу враховуються результати стратегічної екологічної оцінки (відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»), що забезпечує комплексний підхід до оцінювання реалізації Стратегії з позицій сталого розвитку та мінімізації негативного впливу на довкілля та здоров'я населення. Аналіз екологічних показників, зокрема впливу на стан водних, земельних ресурсів, атмосферного повітря, біорізноманіття, а також урахування кліматичних ризиків, сприяє формуванню доказової основи для подальшого вдосконалення регіональної політики.

Отримані дані моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії використовуються для підготовки аналітичних звітів. Звіти мають містити інформацію про фактичний стан реалізації заходів, досягнуті або недосягнуті індикативні значення, проблемні питання, а також висновки й рекомендації щодо посилення ефективності регіональної політики. Харківська обласна державна адміністрація оприлюднює результати моніторингу в установленому порядку, забезпечуючи відкритість, доступність та прозорість прийняття рішень, а також формування довіри між заінтересованими сторонами.

Таким чином, реалізація системи моніторингу а результатами виконання другого етапу реалізації Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки та оцінки її результативності, що ґрунтується на положеннях Закону України «Про засади державної регіональної політики» та нормативно-правовій базі, визначеній постановою КМУ № 816, у поєднанні з вимогами стратегічної екологічної оцінки, створює науково обґрунтовану та юридично легітимну основу для сталого, цілеспрямованого та ефективного регіонального розвитку регіону.